Antoine de Saint-Exupéry

MALI PRINC

s francuskog prevela Sanja Lovrenčić

e-Lektire
lektire.skole.hr

Antoine de
Saint-Exupéry

Mali princ

s piščevim crtežima

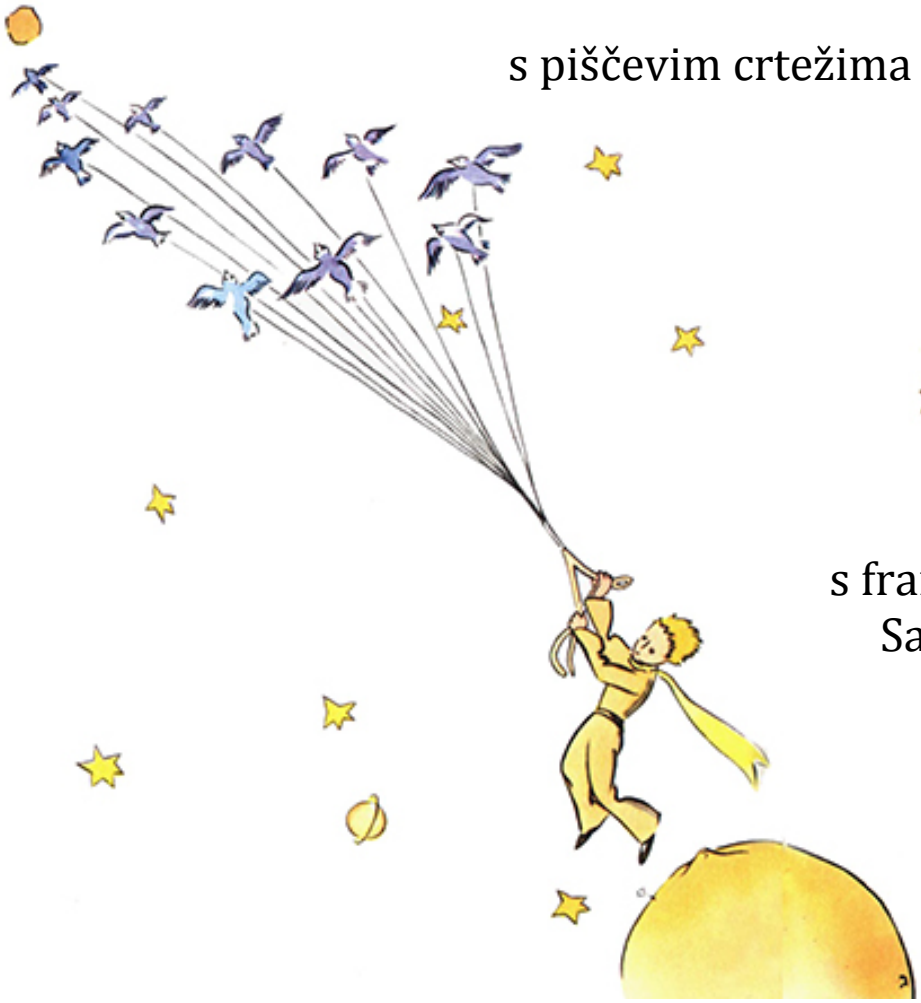

s francuskog prevela
Sanja Lovrenčić

e-Lektire
lektire.skole.hr

e-Lektire

Europska unija
Zajedno do fondova EU

EUROPSKI STRUKTURNI I INVESTICIJSKI FONDOVI

Operativni program KONKURENTNOST I KOHEZIJA

ESF UČINKOVITI LJUDSKI POTENCIJALI

CARNET

e-Škole
USPOSTAVA SUSTAVA RAZVOJA DIGITALNO ZRELIH ŠKOLA
(PILOT PROJEKT)

Projekt je sufinancirala Europska unija iz Europskog socijalnog fonda.
Više informacija o EU fondovima možete naći na web stranicama Ministarstva regionalnoga razvoja i fondova Europske unije:
www.strukturnifondovi.hr
Sadržaj ovog materijala isključiva je odgovornost Hrvatske akademske i istraživačke mreže - CARNET.

Sadržaj

O autoru: Antoine de Saint-Exupéry 5
Sanja Lovrenčić: Pilot i njegov princ 10
Prije čitanja 13

Mali princ 14
I. 15
II. 17
III. 20
IV. 22
V. 24
VI. 28
VII. 29
VIII. 32
IX. 35
X. 37
XI. 41
XII. 43
XIII. 45
XIV. 48
XV. 51
XVI. 54
XVII. 55

XVIII. 58
XIX. 59
XX. 61
XXI. 63
XXII. 68
XXIII. 69
XXIV. 70
XXV. 72
XXVI. 75
XXVII. 81

Metodički instrumentarij 83

Poticaji za daljnji rad 89

Rječnik 92

Impresum 93

Antoine de Saint-Exupéry

Lyon, 29. lipnja 1900.

– nestao iznad Sredozemlja, 31. srpnja 1944.

Antoine de Saint-Exupéry, književnik, zrakoplovac, ratni heroj i istraživač, rođen je 1900. godine u Lyonu u Francuskoj. Otac mu je bio plemić, točnije grof. Umro je kad je Antoine imao četiri godine, pa je dječak s majkom, bratom i tri sestre skromno živio u staroj obiteljskoj kući koja je bila pomalo tajanstvena, jer se govorilo da je u njoj davno skriveno blago. Mali Antoine je rano zavolio nebo i nebeska prostranstva. Napisao je jednom da se želio družiti s pticama i nadmetati se s njima. Nije niti znao da će se to obistiniti. Bio je zrakoplovac, sve do 1944. godine. Tada je i nestao sa svojim avionom, poput ptice. No, da se vratimo na njegov životni put. Kao dvanaestogodišnji dječak izgubio je starijeg petnaestogodišnjeg brata Françoisa koji je na samrti, ostavivši mu svoj parni motor, bicikl i pušku, rekao nešto vrlo utješno: da oni koji umiru ne osjećaju fizičke boli. U toj dobi Antoine je po prvi puta letio zrakoplovom, i to je na njega ostavilo neizbrisiv trag. Tada zrakoplovi nisu izgledali kao danas, bili su to lagani dvokrilci, a zrakoplovstvo je bilo tek u prvom razvoju. Nakon srednje škole želio se upisati u Visoku pomorsku školu, ali nije prošao prijemni ispit. Kad je trebalo napisati pismeni sastavak na temu »Dojmovi vojnika koji se vratio iz rata«, napisao je da nije bio u ratu, pa ne može o tome ništa istinskoga reći. Neko vrijeme studirao je na likovnoj akademiji, potom je nekoliko godina radio kao činovnik i trgovački putnik, da bi se skrasio u vojsci, najprije u kopnenoj, a onda u zrakoplovstvu. Sudjelovao je u uspostavi prvih linija zračne pošte u Africi i Južnoj Americi, leteći za jednu od prvih zrakoplovnih linija u svijetu. Kad je uspostavljena poštanska zračna linija između Toulousea u Francuskoj i Dakara u Africi, godinu je dana letio na tom poslu, a onda je postao upravitelj u zračnoj luci Cap Juby na rubu Sahare. Tamo je napisao svoje književno djelo *Pošta za jug* (objavljeno 1929.). Ovaj odgovoran i lijep posao, u kojemu preuzimaš odgovornost za pošiljke koje ljudi šalju jedni drugima na velikim udaljenostima, donio mu je puno zanimljivih doživljaja. U Africi se upoznao s ljudima koji su pripadali različitim plemenima, s pustinjskim lisicama, zmijama i gazelama. Ovi će mu doživljaji kasnije donijeti nadahnuće i za pisanje *Maloga princa*. Već pri svome prvom zrakoplovnom poslu, pisac uviđa da ljudska sreća nije u slobodi, već u preuzimanju neke odgovornosti. O tome će često govoriti nje-

gove knjige. Godine 1927. kompanija za koju Antoine radi seli svoje sjedište u Argentinu, jer tamo živi novi vlasnik. Sad nastaju veliki izazovi, jer treba letjeti na puno dužim udaljenostima između kontinenata Europe i Amerike, a letovi povezuju i velike južnoameričke gradove: Rio de Janeiro, Buenos Aires i Santiago. Bilo je to vrlo pogibeljno, jer se letjelo iznad planinskog lanca Anda, a zrakoplovi su tada još bili skromnih mogućnosti. Ande (Cordillera de los Andes) su najduži planinski sustav na zemlji koji se proteže više od sedam tisuća kilometara duž zapadnog dijela Južne Amerike. Planinski lanci se uzdižu više od četiri tisuće metara u visinu, a u širinu i do 650 kilometara. Velike su klimatske razlike, mnoštvo zaleđenih predjela, a ima i ugaslih i aktivnih vulkana. Trebalo se boriti s gustim maglama i olujama, izdržati hladnoće i vrućine u pilotskoj kabini, uz još nesavršenu navigacijsku opremu. Jednom riječju, letjeti preko takvih predjela u malim letjelicama koje nisu mogle uzlijetati tako visoko kao današnji zrakoplovi, iziskivalo je veliku izdržljivost, hrabrost i domišljatost. Zrakoplovi su se rušili i kvarili, pa se moralo slijetati i tamo gdje nije bilo predviđeno. Jednom je letio da nađe svog druga Guillaumea, koji je morao prinudno sletjeti usred Anda. Guillaume je, iz ljubavi i odgovornosti, puzao promrzao i umoran prema vrhu neke okomite stijene, kako bi ga jednoga dana, kad se snjegovi otope, mogli pronaći – samo ako pronađu njegovo tijelo njegova udovica mogla je dobiti mirovinu... Guillaume je spašen, a Antoine je napisao: *Kada sam se provlačio između zidova i divovskih stupova Anda, činilo mi se da te više ne tražim, već da tiho u snježnoj katedrali bdijem nad tvojim tijelom.* Na ovome poslu Antoine de Saint-Exupéry »ispekao je zanat« zrakoplovca. Opisao je ova dramatična i herojska zbivanja u romanu *Noćni let* (1931.), koji je dobio i uglednu francusku književnu nagradu. U tom će djelu napisati: *Iako ništa ne vrijedi koliko ljudski život, oduvijek postupamo tako kao da postoji nešto što ga nadilazi po vrijednosti.*

Dosad je čitatelju već jasno da pisac neće prestati letjeti, iako se mogao skrasiti u književnosti, jer letenje je bila njegova najveća strast. Bio je svjedok i kroničar španjolskog građanskog rata, u kojemu se procjenjuje da je umrlo možda i milijun ljudi. Jednom mu se zrakoplov srušio usred pustinje Sahare u Africi (1935.) Njemu i njegovom kolegi život je spasio Beduin iz Libije. Beduini su drevni arapski stanovnici pustinje koji žive lutalačkim (nomadskim) životom uzgajajući deve, ovce i koze. Prenose i ljude preko pustinjskih krajeva. Za tri dana u kojima je čekao spas, spoznao je na vlastitoj koži kakvu vrijednost ima voda u ljudskom životu. O svom spašavanju Antoine je napisao knjigu *Zemlja ljudi* (1939.). U djelu *Mali princ* važan je dio kad dječak susreće pilota u pustinji kojemu se pokvario zrakoplov. Stoga je jasno kako je ovaj događaj ostavio dubokog traga na pisca. Prilikom početka Drugog svjetskog rata pisac se nalazio u Sjedinjenim Američkim Državama. Doletio je u Francusku i do njene okupacije bio zapovjednik vojne eskadrile, napisavši i o tome djelo *Ratni pilot* (1942.). Opasnost kakvu predstavljaju baobabi za mali asteroid B612, koji se od njihova korijenja može raspuknuti, može se možda shvatiti i kao opasnost koju je tada predstavljao nacizam za Zemlju. Njegov razvoj prouzročio je strašan slijed zbivanja koji je doveo do Drugoga svjetskoga rata. Kad je Francuska u tom ratu doživjela poraz, vratio se u Ameriku i na Long Islandu napisao *Maloga*

princa. Posvetio je knjigu prijatelju koji je ostao u okupiranoj Francuskoj. U jesen 1942. godine engleska i američka vojska iskrcala se u sjevernoj Africi kako bi se borila protiv Njemačke i njenih saveznika. Prilikom iskrcavanja tamo je bio i Antoine de Saint-Exupéry. U Alžiru se javio u vojsku, makar je već imao četrdeset i dvije godine, a to je za pilota bilo vrijeme da ode u mirovinu. Postao je član slavne skupine izviđača. Godine 1944., više puta ranjavan, iscrpljen i ukočenog ramena, želio je i dalje polijetati. Bilo mu je dopušteno još pet misija, ali ih je svejedno izvršio osam. U posljednjoj, 32. srpnja, uzletio je s Korzike, otoka u Sredozemnom moru, u izviđačkom zrakoplovu P-38 i preletjevši svoj zavičaj Lyon, nestao nad Sredozemljem. Do tad je već letio nebom 6.500 sati. Ostaci zrakoplova s nešto njegovih osobnih stvari nađeni su tek u 21. stoljeću, u blizini francuskoga grada Marseillea.

Možda je njegova popularnost vezana i uz činjenicu da su mu djela vezana uz životna iskustva koja je skupo plaćao vlastitom kožom. Nisu bila plod posredno iznesenih niti izmišljenih doživljaja. Pobjeđivao je usamljenost tako što je razvijao prijateljstva s kolegama u zajedničkim borbama i radu. Potom je o tome pisao knjige. Posvećivao ih je njima. Njegovo pisanje u mnogome je usmjerilo i sretno djetinjstvo. Usred pustinje sjeća se majke, usred neprijateljske mitraljeske vatre sjeća se svoje prve dadilje. Utješne riječi njegova rano preminulog brata postaju njegov sigurnosni oklop. Ljudi su prvenstveno splet odnosa i veza. A srcem se najbolje vidi.

To su iskustva koja će unijeti i u najpoznatije djelo – *Maloga princa* (1943.). U Francuskoj je tada već postojala razvijena književnost filozofskih promišljanja, u kojemu djetinjstvo igra važnu ulogu. Tu možemo smjestiti i *Maloga princa*. Prisjetimo se samo Marcela Prousta i njegovog ciklusa romana *U potrazi za izgubljenim vremenom* (1913.) u kojemu je opisano djetinjstvo i mladost M. P. u drugoj polovici devetnaestoga stoljeća.

* * *

Da bismo razumjeli koliko je knjiga *Mali princ* bila nova u slijedu velikih fantastičnih priča do Drugoga svjetskoga rata, treba odmah reći da su do njegove pojave pisci fantastičnih priča imali običaj počinjati svoja djela u realnome svijetu, a potom bi se iznenada likovi našli u nekom zamišljenom, fantastičnom svijetu. Na kraju bi obično slijedio povratak u realnost. Uzmimo u obzir samo nekoliko proslavljenih fantastičnih priča: u *Alisi u Zemlji Čudesa* mala Alisa se nalazi na izletu sa svojom sestrom i sjedi na travnjaku – kad dotrči Bijeli Zec i odvede je u svoju rupu. Tada počinju nevjerojatne pustolovine! U priči o čarobnjaku iz Oza, Dorothy će se naći usred tornada koji napadne njen zavičaj u Kansasu, da bi zajedno sa svojom kućom »sletjela« u čarobnu zemlju gdje vladaju vještice. Majstor Geppetto izrađuje svoga lutka Pinocchija u posve realističnoj radionici i u posve realističnom gradiću, dok njegova cjepanica ne progovori! Svo troje, i Alisa, i Dorothy i Pinocchio na kraju svojih priča vraćaju se realnosti. Alisa se budi na livadi gdje je zaspala, Dorothy u Kansasu među članovima svoje obitelji (koje sad gleda drugačijim očima).

Pinocchio postaje pravi pravcati dječak i tako završava njegova fantastična pustolovina. Kao što vidimo, uvijek je poredak: realnost – fantastično – realnost. Uvijek se likovi vraćaju u naš svijet, obnovljeni ili na neki način darivani u izmišljenim svjetovima.

S knjigom Antoine de Saint-Exupéryja nije tako. Njegov dječak stanuje na asteroidu B-612, da bi otpočeo putovanja na druge planete, i tek na kraju toga putovanja dospio na planetu Zemlju. Na njoj se odvija nekoliko sudbonosnih događaja, koji uvjere maloga princa da se svakako mora vratiti svojoj ruži. Tako on pristaje na to da ga ugrize zmija, jer je to jedini način da se vrati kući, na svoj asteroid. Ako uzmemo u obzir da je pisac izmislio život na asteroidu, onda ćemo lako zamijetiti da je poredak u ovome djelu posve obrnut nego u prethodno razmatranima: najprije se radnja događa u fantastičnom svijetu, potom u Sahari na Zemlji, a onda završava dječakovim povratkom u fantastični svijet.

Nije samo ova piščeva igra s realnošću i fantastikom jedina neobičnost knjige. On je našao priči nov sadržaj i nov jezik. Prikazao je modernoga čovjeka ograničenog zahtjevima koji nemaju veze sa zdravim razumom i pravim ljudskim životom (nažigač), svladanog alkoholom kao sredstvom zaborava na bilo kakav smisao (pijanac), željom za moći koji rade samo iz svojih osobnih interesa. Tako rad više nema ni ljepotu ni pravu vrijednost. Ljudi upadaju u razne zamke: žele samo da im se drugi dive, pa ne vide dalje od svoga nosa; robuju kabinetskome radu, pa pravu stvarnost više ne mogu vidjeti... a mali princ je tome svemu daleko, kao što je njegov mali asteroid daleko od Zemlje.

Zanimljiva je ta »nebeska« perspektiva Antoine de Saint-Exupéryja. Kao zrakoplovac i dušom i tijelom, kao da je vidio neke pojave puno jasnije, iz ptičje perspektive. Iz oblaka se svijet na Zemlji vidi puno cjelovitije, u zanimljivom odmaku. Razgovori i prijateljstva iz pozicije leta u pilotskoj kabini dobivaju puno veće značenje, jer ne samo da smo mislima daleko od ljudi, već smo od njih odijeljeni i fizički. Tišina nebeskih prostranstava zasigurno pomaže da se čovjek sabere, razmotri svoj svakodnevni život, uoči ono što je važno. Možda je zbog toga pisac toliko volio letjeti. Svome malome princu podario je taj »visinski« pogled na stvari, pa se zbog toga ponekad čini da je taj lik uvijek u nekom odstojanju od drugih, uvijek oprezno odmaknut. Čitatelju je to izazov, poziva ga na tumačenje odnosa, dijaloga, ambijenata koje pisac unosi u djelo. Posebno je naglašeno da je za vrijedne i važne stvari u životu, kao što su ljubav, prijateljstvo i razmišljanje, potrebno odvojiti vrijeme. U tome smislu među najvažnijim likovima su ruža i lisac. Književnica i prevoditeljica ovog djela Sanja Lovrenčić je napisala: *Lisac dječaku pomaže spoznati da su nam oni koje volimo jedinstveni, različiti od svih ostalih bića, te da ih moramo znati voljeti unatoč sitnim manama i površnim riječima iza kojih se skrivaju. Lisac će poučiti maloga princa da traži i gleda srcem i da gleda duboko, ne zapadajući u zamku površnosti. Možda se čini da je ta pouka prelaka i očita, no zapravo je jedna od onih koje ljudi najteže slijede. Nakon pouke lisca, mali princ će shvatiti da je najbolje da se vrati svojoj ruži koju toliko voli. Bez obzira na njene nesavršenosti.*

Knjiga je napisana dok je Saint-Exupéry živio u Americi, a posvećena je Leonu Werthu (1878.-1855.), piščevom velikom prijatelju koji je bio također pisac, te likovni kritičar i novinar. Kao Židov, preživio je nacizam tako što se uspio sakriti u svom rodnom se-

lu na planini Jura uz švicarsku granicu. Ako to znamo, postaje jasnije zašto u posveti piše da je jedan od razloga za nastanak knjige kako bi se utješila osoba koja u trenutku pisanja ove knjige živi u Francuskoj, koja je gladna i kojoj je hladno.

Priča je prenesena puno puta u različite druge medije, nastali su animirani filmovi i mjuzikli, televizijske i scenske adaptacije, čak i nekoliko baleta i opera, pa i računalnih igara. Skladatelj Lev Knipper napisao je simfoniju na osnovu ove priče.

U Hrvatskoj se možemo podičiti sa više prijevoda: Mia Pervan-Plavec prevela je djelo 1993. i 2000., Ivan Kušan 1998., Gorana Rukavina i Luko Paljetak (neovisno jedno o drugome) 2000., Marijana Horvatinović 2001., Sanja Lovrenčić, čiji prijevod mi objavljujemo, 2011. godine.

Tijekom novije kazališne povijesti u Hrvatskoj je *Mali princ* uprizoren više od trideset puta, primjerice najnovije u Lutkarskoj sceni »Ivana Brlić-Mažuranić« (režija Zoran Mužić, skladatelj Arsen Dedić) i u Kazalištu Dubrava u Zagrebu (režija Mario Kovač). Ekraniziran je i za školski program Hrvatske televizije, a glavnu ulogu igrao je glumac Hrvoje Zalar.

Godine 2015. u francusko-američkoj koprodukciji načinjena je hvaljena animirana adaptacija *Malog princa*, kombiniranjem računalne 3D animacije i klasične *stop-motion* tehnike. Režiju filma potpisuje Marko Osborne, poznat po režiji animiranog filma *Kung Fu Panda*. Ranije, *Mali princ* je 1978.-1979. u Japanu pretvoren u *anime* serijal.

Utjecaj *Malog princa* na modernu literaturu i filozofiju nesagledljiv je.

Ova priča ponekad djeluje kao piščev nedosanjani san, koji doziva čitateljicu ili čitatelja da ga nastavi. Da sama ili sam razmisli o svome životu i zaokruži ga onime što mu je najvažnije. Što ga čini sretnim i ispunjenim. Na taj način pisac nije uzalud napisao *Maloga princa* i nije uzalud odletio na svoje posljednje putovanje, koje je završilo tragično.

dr. sc. Diana Zalar

Pilot i njegov princ

Mali princ je neobična knjiga: možda za djecu, možda za odrasle; možda tužna, možda vesela; u njoj se miješaju baobabi i ruže, ironija i pjesničke slike. I piščeve ilustracije. Teško je naći knjigu koja bi joj bila slična. No, i autor *Maloga princa* prilično je neobična pojava u svijetu književnosti.

Rođen 29. lipnja 1900. u plemićkoj obitelji, u francuskom gradu Lyonu, Antoine de Saint-Exupéry proveo je prilično bezbrižno djetinjstvo. Kad mu je bilo dvanaest godina doživio je nešto što će odrediti cijeli njegov životni put: prvi put je letio zrakoplovom. Godine 1912. bilo je to pustolovno i neuobičajeno iskustvo, a lagani dvokrilci kojima se tada letjelo nisu se mnogo razlikovali od prvih zrakoplova braće Wright.

Završivši srednjoškolsko obrazovanje, Antoine de Saint-Exupéry pokušava upisati Visoku pomorsku školu; kad mu to nije uspjelo, odlazi u vojsku kao ročnik. U vojsci uči upravljati zrakoplovom i stječe pilotsku svjedodžbu. Premda se iskušao u raznim zanimanjima, ipak je sebe cijeloga života doživljavao u prvom redu kao zrakoplovca. Postao je stalni pilot u Društvu Latécoère, jednoj od prvih zrakoplovnih kompanija uopće, koja je uspostavila zračnu liniju za prijevoz pošte između Toulousea u Francuskoj i Dakara u Africi. Nakon godinu dana takvog rada, Saint-Exupéry preuzima upravu u zračnoj luci Cap Juby na rubu Sahare. Tu je napisao i svoje prvo književno djelo *Pošta za jug.*

Godine 1927. kompanija za koju je Saint-Exupéry radio dobiva novog vlasnika koji živi u Argentini, te piloti sele u Južnu Ameriku. Sad prevoze poštu između europskog i američkog kontinenta, a povezuju i velike južnoameričke gradove Rio de Janeiro, Buenos Aires i Santiago, suočavajući se s bezbrojnim opasnostima. Trebalo je letjeti preko Anda u vrlo nesavršenim letjelicama koje su se teško uzdizale na visinu planina; zrakoplovi su se često rušili ili prinudno slijetali, zrakoplovci improvizirali tehnička rješenja za nastavak leta. Saint-Exupéry je prikazao to herojsko doba avijacije u *Noćnom letu,* romanu kojim je 1931. stekao uglednu književnu nagradu Prix Fémina. No, ni kao poznati književnik nije prestao letjeti.

Godine 1935. njegov se zrakoplov srušio usred Sahare. Saint-Exupéryja i njegovog kolegu spasili su Beduini nakon tri duga dana čekanja pomoći. Taj se događaj opisuje u romanu *Zemlja ljudi,* a svojevrstan je pokretač radnje i u *Malom princu.*

Kad je započeo Drugi svjetski rat, Saint-Exupéry se nalazio u Sjedinjenim Državama. Odmah se vratio u Francusku i sudjelovao u kratkotrajnom ratu protiv Njemačke kao zapovjednik eskadrile. Zapisi iz tog bolnog vremena skupljeni su u knjizi *Ratni pilot.*

Nakon francuskog poraza pisac ponovno odlazi u Sjedinjene Države gdje piše *Maloga princa.* No, priča o letenju još nije završena.

U jesen 1942. engleske i američke vojne jedinice iskrcale su se u sjevernoj Africi kako bi se suprotstavile njemačkoj vojsci i njezinim saveznicima; Saint-Exupéry tada odlazi u Alžir i ponovno se javlja u vojsku iako je prešao dobnu granicu. Godine 1944., 31. srpnja kreće s Korzike u izviđačku misiju s koje se neće vratiti. Ostaci njegovog zrakoplova pronađeni su tek prije nekoliko godina u moru u blizini Marseillea.

Mali princ prvi je put objavljen u New Yorku 1943. i posvećen je jednome od najboljih piščevih prijatelja koji u to doba ratne nesreće i oskudice živi u Francuskoj. Knjiga se donekle nadovezuje na tradiciju kratkih romana fantastične radnje, prožetih filozofskim razmatranjima, kakve su pisali brojni francuski pisci. No, sada je prvi put u središtu radnje dječji lik — dječak koji je pao s neba.

S pijeska saharske pustinje koju je doista vidio, Saint-Exupéry nas odvodi u prostore nestvarnog, gdje stvarni život dobiva svoja tumačenja i svoju pravu mjeru. Tu se oštro suprotstavljaju dječji svijet i svijet odraslih osoba, te se čitatelju u početku može učiniti da pisac kroz lik pilota razgovara s djetetom kakvo je sâm nekoć bio.

Malo po malo, međutim, u prvi plan dolazi dječji pogled, pogled maloga princa koji je putujući proučio svijet odraslih. A čini se da je temeljno svojstvo toga svijeta usamljenost. Sve odrasle osobe s kojima se sreo lutajući svemirom žive rasute po asteroidima, svaka za sebe, svaka sa svojom tlapnjom. Ni kralj, ni tašti čovjek, ni pijanac, ni poslovni čovjek, ni geograf ne uspijevaju nadići ograničenost i ludost vlastite sebičnosti. Od njih

e-Lektire
lektire.skole.hr

se donekle razlikuje samo nažigač svjetiljke koji slijedi svoju dužnost koliko god bila naporna i besmislena; nažigač bi malome princu mogao biti prijatelj, kad njegov svijet ne bi bio toliko skučen.

Ali ni mali princ, koji je napustio svoj planet »zbog problema s jednim cvijetom«, svojom ružom, nije savršen; i on mora naučiti nešto vrlo važno, nešto što ne može naučiti sâm. To mu neće uspjeti ni na jednom od asteroida nego tek na Zemlji, dovoljno velikoj za tisuće i tisuće nažigača; i neće ga podučiti neka odrasla osoba nego lisac. Susret s liscem, koji poznaje pravo značenje riječi »pripitomiti« i razumije što znači prijateljstvo, prekretnica je u lutanjima maloga princa.

Lisac dječaku pomaže spoznati da su nam oni koje volimo jedinstveni, različiti od svih ostalih bića, te da ih moramo znati voljeti unatoč sitnim manama i površnim riječima iza kojih se skrivaju. Lisac će poučiti maloga princa da traži i gleda srcem i da gleda duboko, ne zapadajući u zamku površnosti. Možda se čini da je ta pouka prelaka i očita, no zapravo je jedna od onih koje ljudi najteže slijede.

Shvativši koliko voli svoju ružu, mali princ se odlučuje vratiti kući, no jedini mogući put povratka je smrt. Unatoč sjeti koja prožima posljednja poglavlja knjige, smrt u toj priči nije teška ni tragična, ona je tek odbacivanje ljušture i uzdizanje prema vlastitoj zvijezdi. Možda bi se moglo reći da je smrt ovdje tek metafora dobroga odrastanja. No, žalost za djetinjstvom — kao i pilotova žalost za malim princom — ostaje trajna pratilja odrasle dobi.

Mali princ je neobična knjiga: čovjek nikad nije siguran da ju je pročitao do kraja i da ju je pročitao kako treba. I zato joj se mnogi ljudi vraćaju nekoliko puta, u različitim razdobljima života. Jer, sigurno je da se tu radi o temeljnim stvarima kao što su ljubav i prijateljstvo, o razlikovanju važnog od nevažnog, unutarnjeg od površnog. Poput slika iz kakvog sna koji nam se trajno usjekao u pamćenje, *Mali princ* uvijek iznova izaziva na tumačenje. I možda je upravo u tom izazovu njegova najveća vrijednost.

Sanja Lovrenčić

Prije čitanja...

- Na portalu e-Lektire za ovo djelo pripremili smo **audiomamac**. Poslušajte ga, ili pogledajte njegov prijevod na hrvatski znakovni jezik.

- Prema nekim podacima, knjiga *Mali princ* četvrta je najprodavanija knjiga na svijetu: do sada je prodano 145 milijuna kopija, dok je u posljednjih pet godina prodano deset milijuna. Ne znamo je li taj podatak sasvim točan, ali sigurno je da je ovo jedna od najuspješnijih dječjih – i ne samo dječjih – knjiga ikada napisana. Uspjeh ove knjige teško je objasniti. Čitaju je s radošću i djeca i odrasli, a neke rečenice poznate su svima i vrlo se često navode.

- Često se čuju rasprave o tome za koga je knjiga napisana, a popularno ju nazivaju »dječjom *Biblijom* za odrasle«. Što mislite zašto bi se neka knjiga tako nazvala? Što bi u njoj moglo pisati?

  Jedan od tih navoda je:

  Samo se srcem dobro vidi. Bitno je očima nevidljivo.

  Što mislite, što znače te rečenice?

- Saznajte koliko je izdanja *Maloga princa* objavljeno na hrvatskome jeziku.

Mali princ

Léonu Werthu

Molim djecu da mi oproste što sam ovu knjigu posvetio odrasloj osobi. Imam ozbiljnu ispriku: ta odrasla osoba je najbolji prijatelj kojega imam na svijetu. Imam i još jednu ispriku: ta odrasla osoba može razumjeti sve, čak i knjige za djecu. Imam i treću ispriku: ta odrasla osoba živi u Francuskoj gdje je gladna i hladno joj je. I doista joj treba utjeha. Ako sve te isprike nisu dovoljne, rado ću posvetiti ovu knjigu djetetu koje je ta odrasla osoba nekoć bila. Svi odrasli najprije su bili djeca. (No, malobrojni se toga sjećaju.)

Ispravljam, dakle, svoju posvetu:

Léonu Werthu
kad je bio mali dječak

I.

Kad mi je bilo šest godina vidio sam jednom veličanstvenu sliku, u knjizi o prašumi, koja se zvala *Istinite priče.* Prikazivala je udava kako guta neku zvjerku. Evo kopije tog crteža:

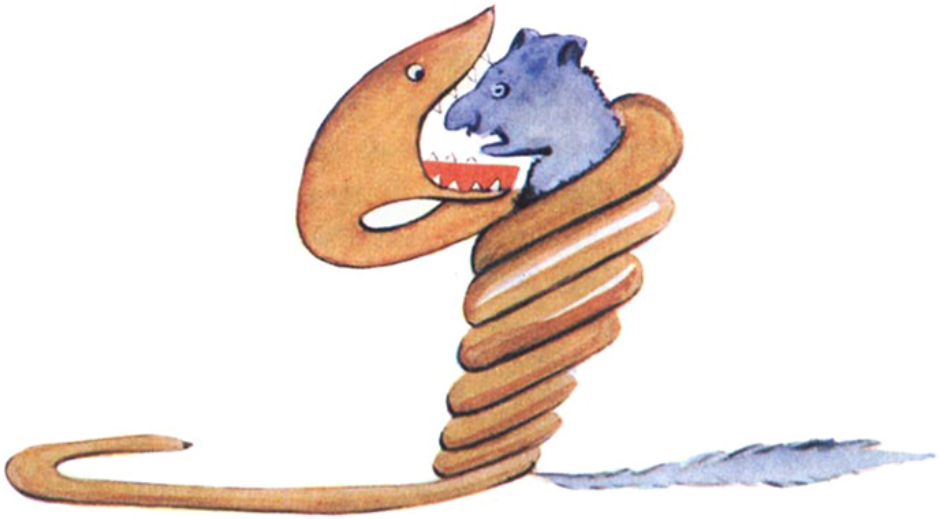

U knjizi je pisalo: »Udavi gutaju svoj plijen cijel cjelcat, bez žvakanja. Nakon toga se više ne mogu maknuti, pa spavaju šest mjeseci, dok ga ne probave.«

Zatim sam mnogo razmišljao o prašumskim pustolovinama, pa sam i sâm uspio, drvenom bojicom, nacrtati svoj prvi crtež. Moj crtež broj 1. Izgledao je ovako:

Pokazao sam svoje remek-djelo nekim odraslim osobama i upitao ih boje li se mojega crteža.

One su mi odgovorile: »Zašto bismo se bojale šešira?«

Moj crtež nije prikazivao šešir. Prikazivao je udava koji probavlja slona. Zatim sam nacrtao udava iznutra kako bi odrasle osobe mogle razumjeti. Njima uvijek trebaju objašnjenja. Moj crtež broj 2 bio je ovakav:

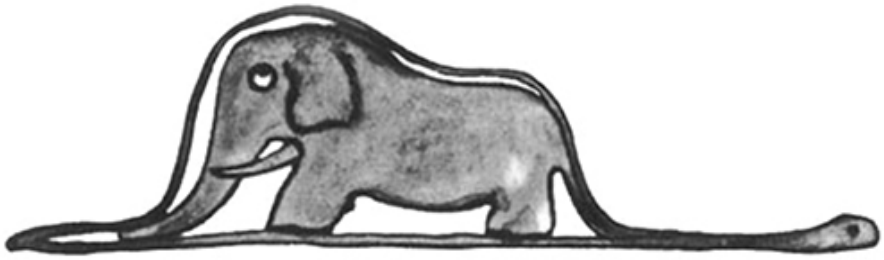

Odrasle su mi osobe savjetovale da se ostavim crtanja udava, otvorenih i zatvorenih, i da se radije pozabavim zemljopisom, poviješću, računanjem i gramatikom. Tako sam, u dobi od šest godina, odustao od sjajne slikarske karijere.

Obeshrabrio me neuspjeh mojega crteža broj 1 i mojega crteža broj 2. Odrasle osobe nikada ništa ne razumiju same, i djeci je naporno što im moraju stalno nešto tumačiti.

Morao sam, dakle, izabrati neko drugo zanimanje, pa sam naučio upravljati zrakoplovom. Letio sam svijetom, posvuda pomalo. I zemljopis mi je, istina, mnogo pomogao. Znao sam na prvi pogled razlikovati Kinu od Arizone. To je vrlo korisno, ako čovjek zaluta noću.

I tako sam se u životu susretao s brojnim ozbiljnim ljudima. Često sam živio s odraslim osobama. Vidio sam ih sasvim izbliza. To baš i nije popravilo moje mišljenje o njima.

Kad bih među njima susreo nekoga tko bi mi se učinio malo bistrijim, učinio bih pokus pomoću svojega crteža broj 1 koji sam sačuvao zauvijek. Želio sam znati ima li taj čovjek pravoga razumijevanja. No svi su mi uvijek odgovarali: »To je šešir.« Nakon toga nisam im govorio ni o udavima, ni o prašumama, ni o zvijezdama. Spuštao bih se na njihovu razinu. Govorio o bridžu, o golfu, o politici i o kravatama. I odrasli je čovjek bio vrlo zadovoljan što je upoznao nekoga toliko razumnog.

II.

Tako sam živio sâm, bez ikoga s kim bih mogao zaista razgovarati, sve do kvara koji mi se dogodio u saharskoj pustinji prije šest godina. Nešto mi je puklo u motoru. I kako nisam uza se imao ni mehaničara ni putnika, bilo mi je jasno da ću morati sasvim sâm pokušati obaviti težak popravak. To je za mene bilo pitanje života ili smrti. Imao sam pitke vode jedva za osam dana.

Prve sam večeri, dakle, zaspao na pijesku, tisuću milja daleko od svih nastanjenih krajeva. Bio sam usamljeniji od brodolomca na splavi usred oceana. Stoga možete zamisliti moje iznenađenje kad me u zoru probudio čudan glasić. Rekao je:

— Molim vas... nacrtaj mi ovcu!

— Ha!

— Nacrtaj mi ovcu...

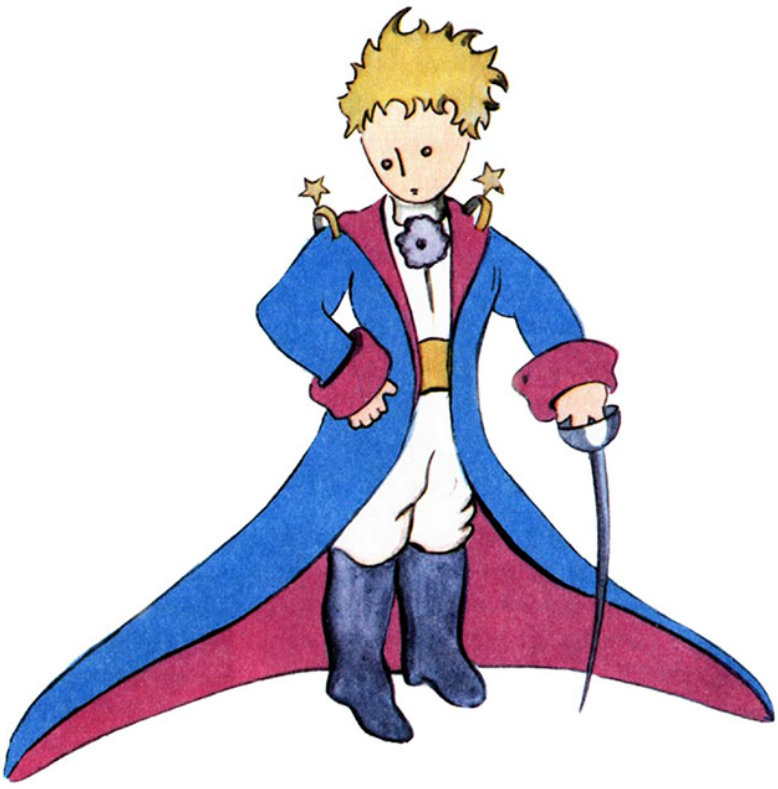

Skočio sam na noge kao da me grom udario. Dobro sam protrljao oči. Dobro sam pogledao. I vidio vrlo neobičnog dječaka koji me ozbiljno promatrao. Evo njegovog portreta, najboljeg što sam ga kasnije uspio nacrtati. No, moj je crtež, naravno, mnogo manje čaroban nego njegov model. Nisam ja tome kriv. Odrasle su me osobe obeshrabrile u bavljenju slikarstvom kad mi je bilo šest godina, pa nisam naučio crtati ništa osim zatvorenih i otvorenih udava.

Gledao sam, dakle, tu prikazu očima okruglim od čuđenja. Ne zaboravite da sam se nalazio na tisuću milja od nastanjenih krajeva. A nije mi se činilo da je taj dječarac zalutao, ni da je mrtav umoran, ni mrtav gladan, ni mrtav žedan, ni nasmrt uplašen. Ni po čemu nije izgledao kao dijete koje se izgubilo usred pustinje, tisuću milja od svih nastanjenih krajeva. Kad sam napokon uspio progovoriti, rekao sam mu:

— Ali... što ti tu radiš?

A on mi je ponovio, sasvim tiho, kao da se radi o nečemu vrlo ozbiljnome:

— Molim vas... nacrtaj mi ovcu...

Kad je zagonetka previše dojmljiva, čovjek se ne usuđuje ne poslušati. Koliko god mi se to činilo besmislenim, na tisuću milja od nastanjenih krajeva i u smrtnoj opasnosti, izvukao sam iz džepa list papira i nalivpero. No, onda sam se sjetio da sam se najviše bavio zemljopisom, poviješću, računanjem i gramatikom, pa sam rekao dječaku (pomalo zlovoljno) da ne znam crtati. On mi odvrati:

— Svejedno. Nacrtaj mi ovcu.

Kako još nikada nisam crtao ovcu, načinih ponovno, za njega, jedan od onih dvaju crteža što sam ih jedino bio kadar napraviti. Crtež udava izvana. I zapanjio sam se kad sam čuo dječaka kako mi odgovara:

— Ne! Ne! Ne želim slona u udavu. Udav je vrlo opasan, a slon je vrlo glomazan. Kod mene je sve sasvim maleno. Treba mi ovca. Nacrtaj mi ovcu.

Pa sam nacrtao.

Pogledao ju je pažljivo i:

— Ne! Ova je već jako bolesna. Nacrtaj drugu.

Nacrtao sam.

Moj prijatelj se umiljato nasmiješi i reče popustljivo:

— Vidiš... to nije ovca, to je ovan. Ima rogove...

Pa sam nacrtao još jedan crtež:

No, i taj je odbijen, kao i prijašnji:

— Ta je previše stara. Želim ovcu koja će dugo živjeti.

I kako više nisam imao strpljenja, jer sam htio što prije početi rastavljati motor, načrčkao sam ovaj crtež:

e-Lektire
lektire.skole.hr

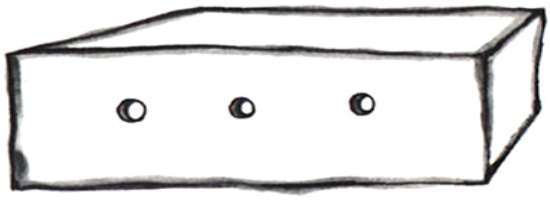

I dobacio:

— Evo, ovo je kutija. Ovca koju želiš je unutra.

No, lijepo sam se iznenadio vidjevši kako se lice mojega mladog suca ozarilo:

— To je baš onako kao što sam htio! Misliš da toj ovci treba mnogo trave?

— Zašto?

— Jer je kod mene sve sasvim maleno...

— Sigurno će biti dovoljno. Dao sam ti sasvim malenu ovcu.

Sagnuo je glavu nad crtež:

— Nije baš tako malena... Gle! Zaspala je...

I tako sam upoznao maloga princa.

III.

Dugo mi je trebalo da shvatim odakle je došao. Činilo se da mali princ, koji mi je postavljao brojna pitanja, nikada ne čuje moja. Tek su mi riječi što bi ih slučajno izgovorio malo po malo sve razotkrile. Tako, kad je prvi put primijetio moj zrakoplov (neću nacrtati svoj zrakoplov, to bi bio previše složen crtež za mene), upitao me:

— Kakva je to tamo stvar?

— To nije stvar. To leti. To je zrakoplov. To je moj zrakoplov.

I bio sam ponosan što sam mu mogao reći da letim. A on je uzviknuo:

— Što! Pao si s neba!

— Da — rekao sam skromno.

— Ah! To je zbilja smiješno...

I mali je princ prasnuo u vrlo sladak smijeh koji me prilično naljutio. Želim da ljudi ozbiljno shvaćaju moje nevolje. Zatim je dodao:

— Dakle, ti također dolaziš s neba! S kojeg si planeta?

Naslutio sam u tom trenu tračak svjetla u zagoneci njegove nazočnosti, pa naglo upitah:

— Ti, dakle, dolaziš s drugog planeta?

No, on mi ne odgovori. Blago je kimao glavom promatrajući moj zrakoplov:

— Istina je da u tome nisi mogao doći baš izdaleka...

I on utonu u sanjariju koja je dugo potrajala. Zatim se, izvadivši moju ovcu iz džepa, zadubio u promatranje svojega blaga.

Zamislite koliku je znatiželju u meni izazvala ta napola izrečena povjerljiva izjava o »drugim planetima«. Stoga sam se potrudio doznati više:

e-Lektire
lektire.skole.hr

— Odakle dolaziš, mali moj dječače? Gdje je to »kod tebe«? Kamo želiš odnijeti moju ovcu?

Odgovorio mi je razmislivši u tišini:

— Dobra je ta kutija koju si mi dao, jer će joj po noći služiti kao kuća.

— Naravno. I ako budeš dobar, dat ću ti i konop da je po danu možeš zavezati. I kolčić.

Činilo se da je taj prijedlog zaprepastio maloga princa:

— Vezati je? Kakva čudna zamisao!

— Ali ako je ne vežeš, otići će bilo kamo, izgubit će se.

Moj prijatelj ponovno prasnu u smijeh:

— Ali kamo misliš da će otići?

— Bilo kamo. Ravno naprijed...

Na to mali princ ozbiljno primijeti:

— Ništa strašno, kod mene je sve toliko maleno!

I još je dodao, možda pomalo sjetno:

— Idući ravno naprijed ne može se baš daleko stići...

e-Lektire
lektire.skole.hr

IV.

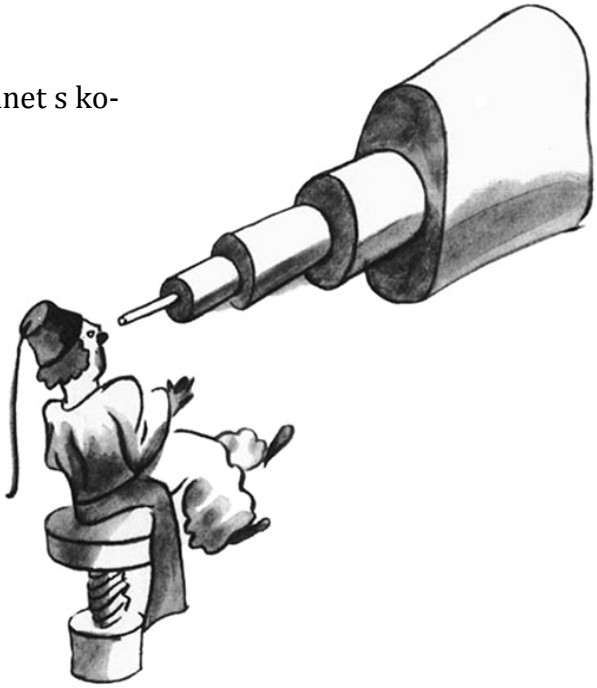

Tako sam doznao drugu vrlo važnu stvar! Da je planet s kojega dolazi jedva veći od kakve kuće!

To me nije moglo jako začuditi. Dobro sam znao da osim velikih planeta, poput Zemlje, Jupitera, Marsa, Venere, kojima su ljudi dali imena, postoje još stotine drugih koji su ponekad toliko sitni da ih je teško primijetiti kroz teleskop. Kad astronom otkrije takav planet, dâ mu neki broj kao ime. Nazove ga, recimo, »asteroid 3251«.

Imam ozbiljnih razloga zbog kojih vjerujem da je planet s kojeg je došao mali princ asteroid B 612. Taj asteroid je samo jednom, 1909., teleskopom primijetio neki turski astronom.

Zatim je na međunarodnom astronomskom kongresu priredio sjajno predavanje o svojemu otkriću. No nitko mu nije vjerovao, zbog njegove odjeće. Takvi su odrasli ljudi.

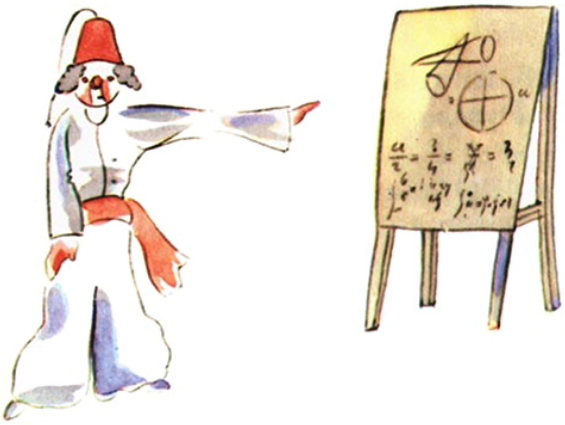

Srećom po ugled asteroida B 612, jedan je turski samodržac nametnuo svojemu narodu, pod prijetnjom smrtne kazne, europski način odijevanja.[1] Astronom je ponovio svoje predavanje 1920., u vrlo otmjenom odijelu. I tada su svi prihvatili njegovo mišljenje.

Ispričao sam vam pojedinosti o asteroidu B 612 i povjerio vam njegov broj, no to je zbog odraslih osoba. Odrasle osobe vole brojeve. Kad im pričate o nekom novom prijatelju, nikad vas ne pitaju ništa o onome što je bitno. Nikad vam

[1] Mustafa kemal-paša Atatürk (1881–1938), turski general i državnik, karizmatični utemeljitelj moderne republike Turske (Atatürk je nadimak koji znači »otac Turaka«), te njezin predsjednik od 1923. do smrti 1938. godine, proveo je brojne reforme s ciljem modernizacije svoje zemlje, pa je pored ostaloga i zabranio tradicionalni način odijevanja, nošenje fesa, feredže i sl., te od Turaka zahtijevao nošenje europske odjeće.

e-Lektire
lektire.skole.hr

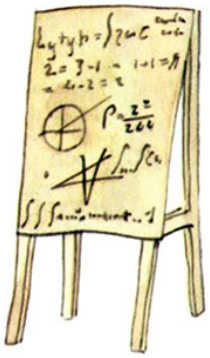

ne kažu: »Kakav je zvuk njegovog glasa? Koje igre voli? Skuplja li leptire?« Pitaju vas: »Koliko mu je godina? Koliko ima braće? Koliko je težak? Koliko zarađuje njegov otac?« I tek tada će povjerovati da su ga upoznali. Ako kažete odraslim osobama: »Vidio sam lijepu kuću od ružičaste opeke, s geranijima na prozorima i golubovima na krovu...«, one neće moći zamisliti tu kuću. Treba im reći: »Vidio sam kuću od sto tisuća franaka.« Tada uzvikuju: »Kako lijepo!«

I tako, ako odraslima kažete: »Dokaz da je mali princ postojao je to što je bio krasan, što se smijao, i što je želio ovcu. Kad netko želi ovcu, to je dokaz da postoji«, oni će slegnuti ramenima i ponašati se prema vama kao prema djetetu. Ali ako im kažete: »Planet s kojega je došao je asteroid B 612«, povjerovat će vam i neće vas gnjaviti svojim pitanjima. Takvi su. Ne treba im zamjeriti. Djeca moraju biti vrlo popustljiva prema odraslim osobama.

Ali, naravno, nas koji razumijemo život nije briga za brojke! Rado bih bio započeo ovu priču kao što započinju bajke. Rado bih rekao:

»Bio jednom jedan mali princ koji je stanovao na planetu tek malo većem od njega, i kojemu je trebao prijatelj...« Onima koji razumiju život to bi se činilo mnogo istinitijim.

Jer ne volim da ljudi površno čitaju moju knjigu. Osjećam toliku tugu pričajući ta sjećanja. Već je prošlo šest godina otkad je moj prijatelj otišao sa svojom ovcom. Ako ga ovdje pokušavam opisati, to je zato da ga ne bih zaboravio. Žalosno je zaboraviti prijatelja. Nije baš svatko imao prijatelja. A mogao bih i postati poput odraslih koje zanimaju samo brojevi. Zbog toga sam kupio i kutiju s bojicama i olovkama. Teško se ponovno prihvatiti crtanja, u mojim godinama, ako niste pokušali crtati ništa osim zatvorenog i otvorenog udava kad vam je bilo šest godina! Pokušat ću, naravno, nacrtati što vjernije portrete. No nisam baš siguran da ću uspjeti. Jedan crtež nije loš, drugi mu već nimalo ne sliči. Tu je mali princ prevelik. Tamo je premalen. Kolebam se i oko boje njegove odjeće. Pokušavam, dakle, ovako i onako, nekad bolje, nekad lošije. Na kraju ću se zabuniti i u nekim važnijim pojedinostima. No, morat ćete mi to oprostiti. Moj prijatelj mi nikad ništa nije objašnjavao. Možda je vjerovao da sam mu sličan. No ja, nažalost, ne znam vidjeti ovce kroz kutije. Možda sam pomalo nalik odraslim osobama. Bit će da sam ostario.

V.

Svakoga dana doznao bih ponešto o planetu, o odlasku, o putovanju. Dolazilo je to polako, sa slučajnim razmišljanjima. I tako sam, trećega dana, shvatio dramu s baobabima.

I to se dogodilo zahvaljujući ovci, jer me mali princ iznenada upitao, kao da ga je obuzela neka teška dvojba:

— Istina je, zar ne, da ovce jedu grmlje?

— Da. Istina je.

— Ah! To mi je drago!

Nisam razumio zašto mu je toliko važno da ovce jedu grmlje. No mali princ je dodao:

— Prema tome, jedu i baobabe?

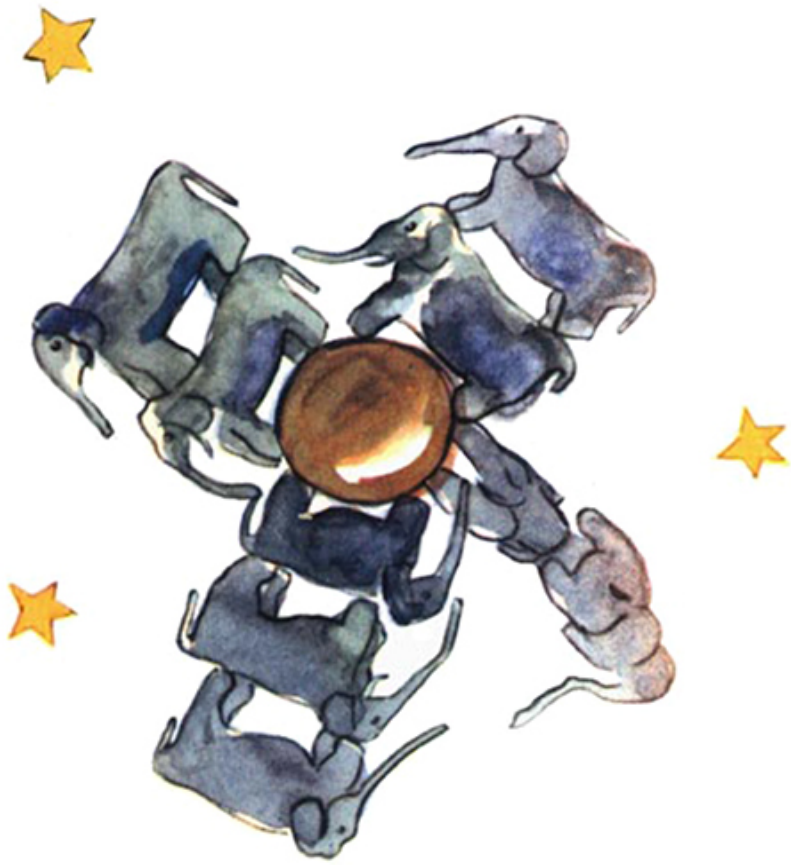

Napomenuo sam malome princu da baobabi nisu grmlje, nego stabla velika poput crkava, i da čak i kad bi doveo cijelo krdo slonova, to krdo ne bi moglo izići na kraj ni s jednim jedinim baobabom.

Pomisao na krdo slonova nasmijala je maloga princa:

— Trebalo bi ih staviti jedne na druge...

No, zatim je mudro zamijetio:

— Baobabi, prije nego što narastu, počnu tako što su maleni.

— To je točno! Ali zašto želiš da tvoje ovce jedu male baobabe?

On mi odgovori: »Ma daj!« kao da se radi o nečem očiglednom. I morao sam jako napregnuti mozak da bih sâm shvatio taj problem.

Doista, na planetu maloga princa bilo je, kao na svim planetima, dobrih i loših trava. Pa prema tome i dobrih sjemenki za dobre trave i loših sjemenki za loše. No sjemenke su nevidljive. One spavaju u tajnosti zemlje sve dok nekoj od njih ne dođe volja da se probudi. Onda se protegne i najprije izbaci prema suncu prekrasnu malenu bezazlenu mladicu. Ako se radi o mladici rotkvice ili ruže, možemo je pustiti da raste kako želi. Ali ako se radi o nekoj lošoj biljci, treba je odmah iščupati, čim je uspijemo prepoznati. A na planetu maloga princa bilo je strašnih sjemenki... — bile su to sjemenke baobaba. Tlo planeta bilo je puno tih sjemenki. A baobaba se čovjek nikada ne može riješiti ako ga primijeti prekasno. On zauzme cijeli planet. Izbuši ga korijenjem. I, ako je planet suviše malen, a baobabi suviše brojni, planet se od njih rasprsne.

»To je pitanje discipline«, govorio mi je kasnije mali princ. »Kad završiš s jutarnjim umivanjem, moraš brižljivo umiti i planet. Moraš se prisiliti i redovito čupati baobabe čim ih uspiješ razlikovati od ruža kojima su vrlo slični dok su sasvim mladi. To je vrlo dosadan posao, ali vrlo lak.«

Jednoga dana savjetovao mi je da se potrudim i načinim lijep crtež kako bih to dobro utuvio u glavu i djeci mojega kraja. »Ako jednom budu putovali«, rekao mi je, »to bi im moglo dobro poslužiti. Ponekad se može bez štete odgoditi posao za kasnije. No, ako

se radi o baobabima, to je uvijek prava katastrofa. Upoznao sam planet na kojemu je živio jedan lijenčina. Bio je zanemario tri grma...«

Prema uputama maloga princa nacrtao sam taj planet. Ne volim zvučati kao zanovijetalo. Ali opasnost od baobaba toliko je slabo poznata, a oni koji zalutaju na kakvom asteroidu izlažu se toliko velikoj pogibelji da ću ovaj put iznimno odstupiti od svoje suzdržanosti. Kažem: »Djeco! Čuvajte se baobaba!« I na tom sam crtežu toliko radio baš zato da bih upozorio svoje prijatelje na opasnost uz koju, kao i ja, često prolaze, a da je nisu svjesni. Pouka koju sam im dao vrijedila je truda. Možda ćete se upitati: Zašto u toj knjizi nema drugih toliko veličanstvenih crteža kao što je crtež baobaba. Odgovor je vrlo jednostavan: pokušavao sam, ali nisam uspio. Kad sam crtao baobabe, nadahnuo me osjećaj neposredne opasnosti.

e-Lektire
lektire.skole.hr

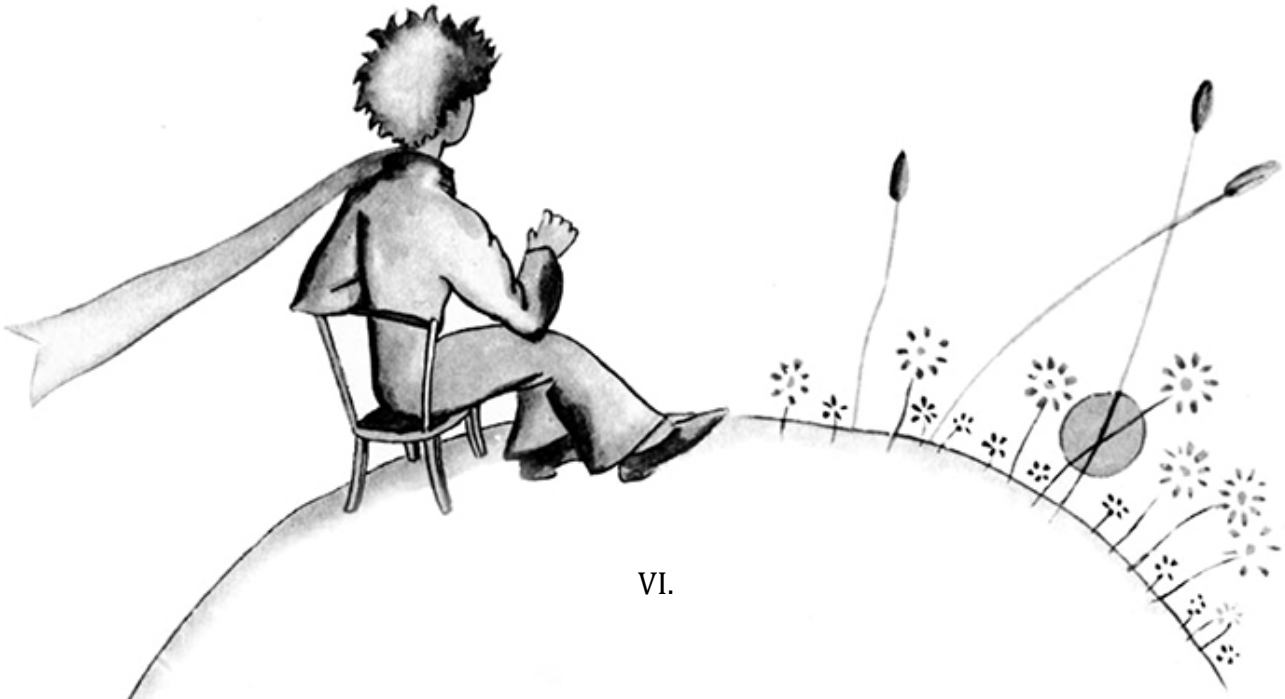

VI.

Ah! Mali prinče, tako sam, malo po malo, shvatio tvoj mali sjetni život. Dugo nisi imao druge zabave osim draži sunčevih zalazaka. Tu sam novu pojedinost doznao četvrtoga dana ujutro kad si mi rekao:

— Baš volim zalaske sunca. Hajdemo pogledati zalazak sunca...

— Ali treba čekati.

— Čekati što?

— Čekati da sunce počne zalaziti.

Najprije si izgledao vrlo začuđeno, a onda si se nasmijao samome sebi. I rekao si mi:

— Opet mislim da sam kod kuće!

Zbilja, kad je u Sjedinjenim Državama podne, sunce, kao što svatko zna, zalazi u Francuskoj. Bilo bi dovoljno na trenutak otići u Francusku da bi se vidjelo zalazak sunca. Nažalost, Francuska je predaleko. No tebi je, na tvojemu toliko sićušnom planetu, bilo dovoljno da povučeš stolac nekoliko koraka. I gledao si suton kad god bi zaželio...

— Jednoga sam dana četrdeset četiri puta promatrao sunce kako zalazi!

A malo kasnije si dodao:

— Znaš... kad si toliko tužan, voliš zalaske sunca.

— Zar si toga dana s četrdeset četiri zalaska bio toliko tužan?

No mali princ nije odgovorio.

VII.

Petoga dana, opet zahvaljujući ovci, otkrila mi se tajna u životu maloga princa. Upitao me naglo, bez uvoda, kao da je to pitanje plod dugotrajnog tihog razmišljanja:

— Ako ovca jede grmlje, onda jede i cvijeće?

— Ovca jede sve na što naiđe.

— Čak i cvijeće koje ima trnje?

— Da. Čak i cvijeće koje ima trnje.

— Čemu onda služi trnje?

Nisam znao. Bio sam u tom trenu vrlo zaposlen; pokušavao sam odvrnuti prečvrsto pritegnut vijak na motoru. Bio sam doista zabrinut jer mi se kvar počeo činiti vrlo ozbiljnim, a zbog pitke vode koja se brzo trošila hvatao me strah od najgorega.

— Čemu služi trnje?

Mali princ nikada nije odustajao od pitanja koje bi jednom postavio. Razljutio me moj vijak, pa sam odgovorio bilo što:

— Trnje ne služi ničemu, ono je čista zločestoća cvijeća!

— Oh!

No, nakon šutnje on mi uvrijeđeno dobaci:

— Ne vjerujem ti! Cvijeće je slabo. Cvijeće je bezazleno. Brani se kako može. Vjeruje da je strašno sa svojim trnjem...

Nisam ništa odgovorio. U tom sam trenu mislio: »Ako taj vijak ne popusti, izbacit ću ga udarcem čekića.« Mali princ me ponovno prekinuo u razmišljanju:

— I ti zbilja vjeruješ da cvijeće...

— Ma ne! Ma ne! Ništa ne vjerujem! Odgovorio sam ti bilo što! Ja se bavim ozbiljnim stvarima!

Pogledao me zapanjeno.

— Ozbiljnim stvarima!

Vidio me kako se s čekićem u ruci, prstiju crnih od kolomaza, saginjem nad predmetom koji mu se činio vrlo ružnim.

— Govoriš kao odrasli!

To me malo posramilo. No, on je nemilosrdno dodao:

— Sve brkaš... sve miješaš!

e-Lektire
lektire.skole.hr

Zbilja se jako naljutio. Odmahivao je na vjetru svojom zlatnom kosom.

— Poznajem planet na kojemu živi neki gospodin Grimizni. Nikada nije omirisao cvijet. Nikada nije pogledao zvijezdu. Nikada nije nikoga volio. Nikada se nije bavio ničim osim zbrajanja. Taj cijeli dan ponavlja kao ti: »Ja sam ozbiljan čovjek! Ja sam ozbiljan čovjek!« i pritom se nadima od ponosa. No to nije čovjek, to je gljiva!

— Što?

— Gljiva!

Mali je princ sad bio sasvim blijed od bijesa.

— Već milijune godina cvijeće stvara trnje. Već milijune godina ovce ipak jedu cvijeće. A ako čovjek pokušava razumjeti zašto se cvijeće toliko trudi da bi stvorilo trnje koje baš ničemu ne služi, to nije ozbiljno? Rat ovaca i cvijeća nije važan? Zar sve to nije ozbiljnije i važnije od zbrajanja nekog debelog crvenog gospodina? I, ako ja poznajem cvijet, jedan jedini na svijetu, cvijet kakvoga nema nigdje osim na mojemu planetu, a neka ga mala ovca može uništiti odjednom, tek tako, jednoga jutra, ne znajući što čini, zar to nije važno!

Pocrvenio je, pa nastavio:

— Ako netko voli jedan cvijet, jedinstven primjerak među milijunima i milijunima zvijezda, to mu je dovoljno da bude sretan kad ih promatra. Reći će samome sebi: »Moj cvijet je negdje tamo...« Ali ako ovca pojede cvijet, za njega će to biti kao da su se odjednom sve zvijezde ugasile! I to nije važno!

Nije mogao više ništa reći. Odjednom je briznuo u plač. Noć se bila spustila. Odložio sam svoj alat. Nije me više bilo briga ni za čekić, ni za vijak, ni

za žeđ, ni za smrt. Postojao je, na jednoj zvijezdi, na jednome planetu, na mojemu planetu Zemlji, jedan mali princ kojega je trebalo utješiti! Zagrlio sam ga. Njihao sam ga. Govorio sam mu: »Cvijet koji voliš nije u opasnosti... Nacrtat ću brnjicu tvojoj ovci... Nacrtat ću ti oklop za cvijet... Ja ću...« Nisam baš znao što bih rekao. Osjećao sam se vrlo nespretnim. Nisam znao kako doprijeti do njega, gdje se ponovno naći s njim... Toliko je zagonetna zemlja suza!

VIII.

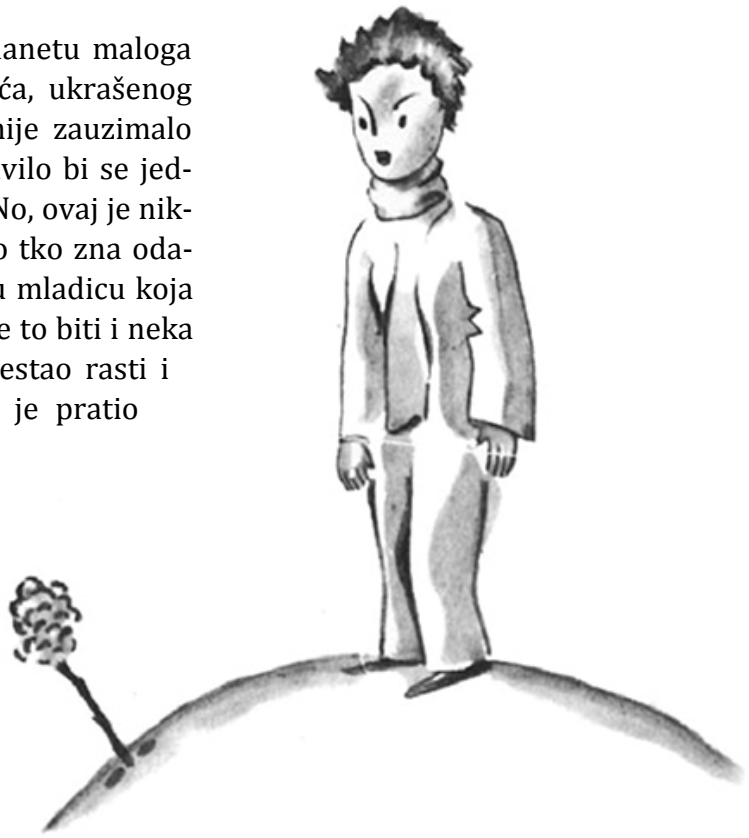

Ubrzo sam bolje upoznao taj cvijet. Na planetu maloga princa uvijek je bilo jednostavnoga cvijeća, ukrašenog samo jednim redom latica, cvijeća koje nije zauzimalo mnogo mjesta i nikome nije smetalo. Pojavilo bi se jednoga jutra u travi, a navečer bi se ugasilo. No, ovaj je niknuo jednoga dana iz sjemena koje je došlo tko zna odakle, a mali je princ vrlo brižno nadzirao tu mladicu koja nije nalikovala drugim mladicama. Mogla je to biti i neka nova vrsta baobaba. No, grm je ubrzo prestao rasti i počeo pripremati cvijet. Mali princ, koji je pratio stvaranje golemog pupoljka, dobro je osjećao da će iz njega izići neka čudesna pojava, no ona nikako da dovrši uljepšavanje pod okriljem svoje zelene sobe. Pomno je birala boje. Odijevala se polako, namještala latice jednu po jednu. Nije željela izići sva zgužvana, poput makova.

Željela se pokazati tek u punom sjaju svoje ljepote. Eh, da! Bila je vrlo koketna! Njezine tajanstvene pripreme trajale su danima. A onda se, jednoga jutra, upravo u trenu sunčeva svitanja, napokon pokazala.

I ta ruža koja je radila s toliko predanosti, sada je zijevajući rekla:

— Ah! Tek sam se probudila... Oprostite mi... Još sam sva raščupana...

A mali princ nije mogao suzdržati divljenje:

— Kako ste lijepi!

— Zar ne? — odvrati umiljato ruža. — A rodila sam se u istom trenu kad i sunce...

Mali je princ odmah naslutio da nije baš skromna, no bila je toliko dirljiva.

— Čini mi se da je vrijeme doručku — ubrzo je dodala — hoćete li biti tako dobri da me se sjetite...

I mali je princ, sav zbunjen, otišao po poljevač pun svježe vode i zalio ružu.

I tako ga je prilično brzo počela mučiti svojom pomalo nepovjerljivom taštinom. Jednoga je dana, na primjer, govoreći o svoja četiri trna, rekla malome princu:

— Neka samo dođu tigrovi sa svojim pandžama!

— Nema tigrova na mojemu planetu — primijeti mali princ — a tigrovi ne jedu travu.

— Ja nisam trava — blago odvrati ruža.

— Oprostite mi...

— Nimalo se ne bojim tigrova, ali užasavam se propuha. Ne biste li možda imali kakav vjetrobran?

»Užasavati se propuha... to nije baš sretno za jednu biljku«, pomisli mali princ. »Taj cvijet je zbilja kompliciran...«

— Navečer ćete me staviti pod stakleno zvono. Kod vas je jako hladno. Loše ste smješteni. Tamo odakle dolazim...

Ali se zaustavi. Došla je u obliku sjemenke. Nije mogla znati ništa o drugim svjetovima. Ponižena što se dala uhvatiti u smišljanju tako naivne laži, zakašljala je dva ili tri puta kako bi ukazala malome princu na njegovu krivnju:

— Taj vjetrobran?

— Htio sam ga potražiti, no vi ste mi nešto govorili!

Ona tad na silu zakašlja kako bi kod maloga princa ipak izazvala grižnju savjesti.

I tako je mali princ, unatoč dobrohotnosti svoje ljubavi, ubrzo posumnjao u nju. Njezine beznačajne riječi uzimao je za ozbiljno, te je postao vrlo nesretan.

»Nisam je trebao slušati«, povjerio mi je jednoga dana, »nikada ne treba slušati cvijeće. Treba ga gledati i udisati njegov miris. Moj cvijet ispunjao je planet mirisom, ali ja nisam znao u tome uživati. Ta priča o pandžama, koja me toliko razljutila, trebala me raznježiti...«

I još mi je povjerljivo rekao:

»Ništa tada nisam znao razumjeti! Trebao sam je cijeniti prema djelima, ne prema riječima. Obavijala me mirisom i svjetlom. Nikako nisam trebao pobjeći! Trebao sam naslutiti nježnost iza njezinih sitnih lukavština. Cvijeće je toliko proturječno! No bio sam previše mlad da bih je znao voljeti.«

IX.

Mislim da je za bijeg iskoristio seobu divljih ptica. Ujutro, na dan odlaska, temeljito je doveo u red svoj planet. Pomno je očistio žive vulkane. Imao je dva živa vulkana. I to mu je bilo vrlo zgodno za podgrijavanje doručka. Imao je također i jedan ugasli vulkan. No, kao što je znao reći: »Nikad se ne zna!« Stoga je čistio i ugasli vulkan. Ako su dobro održavani, vulkani gore tiho i uredno, bez erupcija. Erupcije vulkana su kao požar u dimnjaku. Naravno, mi smo na Zemlji premaleni da bismo mogli čistiti vulkane. Zato nam zadaju gomilu nevolja.

Mali je princ također iščupao posljednje izdanke baobaba, pomalo sjetno. Vjerovao je da se nikada neće vratiti. No, svi ti dobro poznati poslovi činili su mu se toga jutra silno ugodnima. A kad je posljednji put zalio cvijet i nakanio ga staviti pod zaklon zvona, osjeti da mu se plače.

— Zbogom — rekao je ruži.

No ona ne odgovori.

— Zbogom — ponovio je.

Cvijet zakašlje. Ali to nije bilo zbog prehlade.

— Bila sam glupa — reče mu napokon. — Molim te, oprosti mi. Nastoj biti sretan.

Iznenadilo ga je što mu ništa ne prigovara. Stajao je, sav zbunjen, sa zvonom u ruci. Nije shvaćao tu smirenu blagost.

— Ma da, volim te — reče mu cvijet. — Nisi to znao, mojom krivnjom. Nije važno. Ali, i ti si bio glup, kao i ja. Trudi se biti sretan... Pusti to zvono. Ne želim ga više.

— Ali vjetar...

e-Lektire
lektire.skole.hr

— Nisam baš toliko prehlađena... Svjež noćni zrak činit će mi dobro. Ja sam cvijet.

— Ali životinje...

— Morat ću podnijeti dvije ili tri gusjenice ako želim upoznati leptire. Čini se da su prekrasni. I tko će me drugi posjećivati? Ti ćeš biti daleko. A što se tiče velikih zvijeri, ničega se ne bojim. Imam svoje pandže.

Prostodušno je pokazala svoja četiri trna. Zatim je dodala:

— Nemoj toliko odugovlačiti, to je nesnosno. Odlučio si otići. Idi.

Nije htjela da je vidi kako plače. Bio je to toliko ponosan cvijet...

X.

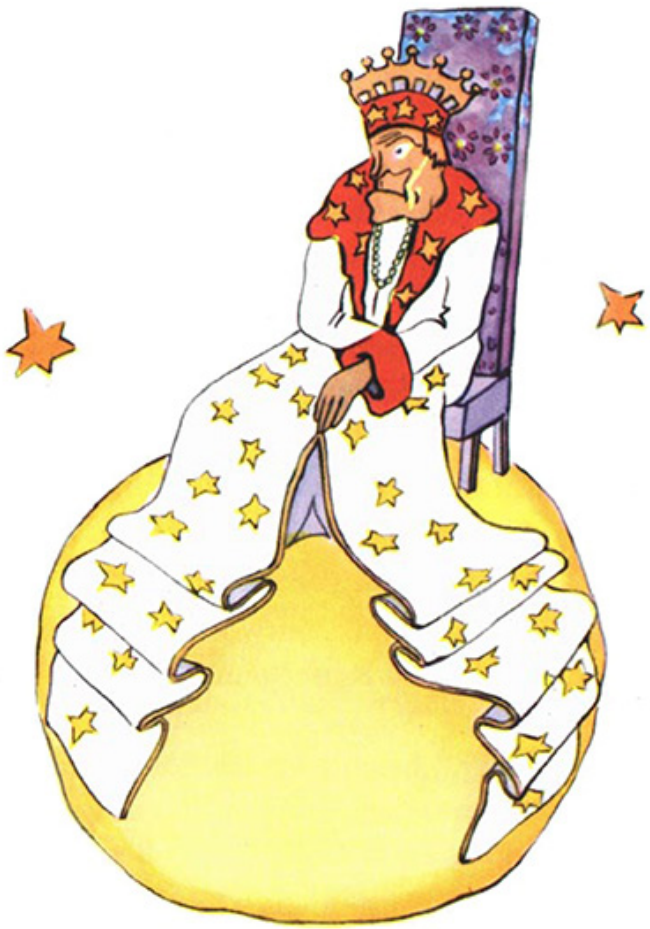

Našao se u području asteroida 325, 326, 327, 328, 329 i 330. Poče ih, dakle, posjećivati kako bi potražio kakvoga posla i ponešto naučio.

Na prvome je stanovao jedan kralj. Taj je kralj, odjeven u purpur i hermelin, stolovao na vrlo jednostavnom no veličanstvenom prijestolju.

— Ah! Evo podanika — uskliknu kralj primijetivši malog princa.

A mali princ se upita:

»Kako me može prepoznati kad me još nikad nije vidio!«

e-Lektire
lektire.skole.hr

Nije znao da je za kraljeve svijet vrlo jednostavan. Svi ljudi su podanici.

— Priđi da te bolje vidim — reče mu kralj koji je bio sav ponosan što je napokon kralj nekome.

Mali princ pogleda gdje bi mogao sjesti, no planet je bio sav zakrčen veličanstvenim hermelinskim ogrtačem. Ostao je stoga na nogama i, kako je bio umoran, zijevnuo.

— Protivno je dvorskim običajima zijevati u nazočnosti kralja — reče mu vladar. — Zabranjujem ti zijevanje.

— Ali ne mogu se suzdržati — odvrati mali princ, sav zbunjen. — Dugo sam putovao i nisam spavao...

— Onda ti naređujem da zijevaš — reče kralj. — Već godinama nisam vidio nikoga kako zijeva. Zijevanje je za mene rijetkost. Hajde! Zijevni ponovno. To je naredba.

— Sad mi je neugodno... ne mogu više... — reče mali princ crveneći.

— Hm! Hm! — odvrati kralj. — Onda ti... onda ti naređujem da malo zijevaš a malo...

Nešto je mrmljao i činio se uvrijeđenim.

Jer tome je kralju bilo jako stalo da se poštuje njegova vlast. Nije podnosio neposluh. Bio je vladar apsolutist. No, kako je bio vrlo dobar, izdavao je razumne naredbe.

»Kad bih naredio«, često je govorio, »kad bih naredio generalu da se pretvori u morsku pticu, i kad me general ne bi poslušao, ne bi on bio tome kriv. Kriv bih bio ja.«

— Smijem li sjesti? — upita plaho mali princ.

— Naređujem ti da sjedneš — odgovori mu kralj pomaknuvši dostojanstveno skut svojega hermelinskog plašta.

No mali princ se čudio. Planet je bio sićušan. Čime je mogao vladati taj kralj?

— Gospodaru... — reče mu — oprostite mi što ću vas pitati...

— Naređujem ti da me pitaš — požuri reći kralj.

— Gospodaru... nad čime vi vladate?

— Nad svim — odgovori kralj s otmjenom jednostavnošću.

— Nad svim?

Kralj suzdržanim pokretom pokaza svoj planet, druge planete i zvijezde.

— Nad svim tim? — reče mali princ.

— Nad svim tim... — odvrati kralj.

Jer on ne bijaše samo apsolutni vladar nego i univerzalni vladar.

— I zvijezde vas slušaju?

— Naravno — reče kralj. — Slušaju bez predomišljanja. Ja ne podnosim neposluh.

Tolika moć zadivi maloga princa. Da ju je sâm imao, mogao je promatrati ne četrdeset četiri nego sedamdeset dva ili čak stotinu, ili čak dvije stotine sunčevih zalazaka u

istom danu, a da uopće ne mora pomaknuti stolac! I kako se osjetio pomalo tužnim sjetivši se svojega malenog napuštenog planeta, on se usudi zamoliti kralja za jednu milost:

— Želio bih vidjeti zalazak sunca... Budite tako dobri... Naredite suncu da zađe...

— Kad bih nekom generalu naredio da leti od cvijeta do cvijeta kao leptir, ili da napiše tragediju, ili da se pretvori u morsku pticu, i kad general ne bi poslušao zapovijed, tko bi bio kriv, on ili ja?

— Vi biste bili krivi — čvrsto reče mali princ.

— Točno. Od svakoga treba zahtijevati ono što on može dati — nastavi kralj. — Vlast se u prvom redu temelji na razumu. Ako zapovjediš svojemu narodu da se baci u more, podići će revoluciju. Ja imam pravo zahtijevati poslušnost jer su moje zapovijedi razumne.

— A moj zalazak sunca? — podsjeti ga mali princ koji nikad nije zaboravljao jednom postavljeno pitanje.

— Imat ćeš svoj zalazak sunca. Zahtijevat ću to. Ali ću, u skladu sa svojom znanosti o vladanju, pričekati da okolnosti budu povoljne.

— Kada će to biti? — raspitivao se mali princ.

— Hm! Hm! — odvrati kralj koji je najprije bacio pogled u veliki kalendar. — Hm! Hm! Bit će to oko... oko... bit će to večeras oko sedam i četrdeset! I vidjet ćeš kako će me dobro poslušati.

Mali princ zijevnu. Žalio je za propuštenim zalaskom sunca. A već se počeo i pomalo dosađivati.

— Nemam ovdje više nikakva posla — reče on kralju. — Idem dalje!

— Ne odlazi — odvrati kralj koji je bio toliko ponosan što ima podanika. — Ne odlazi, učinit ću te ministrom!

— Ministrom čega?

— Ministrom... pravosuđa!

— Ali ovdje nemam kome suditi!

— Nikad se ne zna — reče mu kralj. — Još nisam obišao cijelo svoje kraljevstvo. Vrlo sam star, nemam mjesta za kočiju, a hodanje me zamara.

— Oh! Ali ja sam već vidio — reče mali princ, nagnuvši se kako bi bacio još jedan pogled na drugu stranu planeta. — Tamo dolje također nema nikoga...

— Onda ćeš suditi samome sebi — odvrati mu kralj. — To je teže. Mnogo je teže suditi sebi nego drugima. Ako uspiješ sebi dobro suditi, znači da si pravi mudrac.

— Ja mogu samome sebi suditi bilo gdje — reče mali princ. — Ne moram stanovati ovdje.

— Hm! Hm! — reče kralj — mislim da na mojemu planetu negdje živi jedan stari štakor. Čujem ga noću. Mogao bi suditi tom starom štakoru. Povremeno ćeš ga osuditi na

smrt. Tako će njegov život ovisiti o tvojoj pravdi. No, pomilovat ćeš ga svaki put, zbog štednje. Imamo samo jednoga.

— Ja ne volim osuđivati na smrt — reče mali princ — i mislim da ću zbilja otići.

— Ne — reče kralj.

No mali princ, koji se spremio za put, nije htio žalostiti staroga vladara.

— Ako Vaše veličanstvo želi da ga smjesta poslušam, moglo bi mi dati neku razumnu naredbu. Moglo bi mi, recimo, zapovjediti da odem prije nego što prođe jedna minuta. Čini mi se da su okolnosti povoljne...

Kako kralj nije ništa odgovorio, mali princ je malo oklijevao, a onda s uzdahom krenuo...

— Proglašavam te svojim veleposlanikom — žurno tad viknu kralj.

Izgledao je kao pravi vlastodržac.

Čudni su odrasli ljudi, mislio je mali princ, putujući.

XI.

Na drugom planetu živio je neki tašti čovjek.

— Ah! Ah! Obožavatelj mi dolazi u posjet! — uzviknu on izdaleka čim je primijetio maloga princa.

Jer za tašte ljudi svi ostali su obožavatelji.

— Dobar dan — reče mali princ. — Imate smiješan šešir.

— Da mogu pozdravljati — odvrati mu tašti čovjek. — Da mogu pozdravljati kad mi kliču. Nažalost, nitko nikada ne prolazi ovuda.

— Zar zbilja? — reče mali princ koji ništa nije razumio.

— Udaraj dlanom u dlan — preporuči mu tad tašti čovjek.

Mali princ pljesnu dlanom o dlan. Tašti ga čovjek skromno pozdravi podižući šešir.

— Ovo je zabavnije nego posjet kralju — pomisli mali princ. I poče ponovno pljeskati. Tašti ga čovjek poče ponovno pozdravljati podižući šešir.

Nakon pet minuta takvoga vježbanja, maloga princa zamori jednoličnost igre.

— A što treba učiniti da šešir padne? — upita.

Ali tašti ga čovjek nije čuo. Tašti ljudi nikad ne čuju ništa osim pohvala.

— Zaista mi se jako diviš?

e-Lektire
lektire.skole.hr

— Što znači diviti se?

— Diviti se znači priznati da sam najljepši, najbolje odjeveni, najbogatiji i najpametniji čovjek na planetu.

— Ali ti si jedini na planetu!

— Učini mi to zadovoljstvo! Divi mi se unatoč tome!

— Divim ti se — reče mali princ sliježući ramenima — ali što ti je na tome toliko zanimljivo?

I mali princ ode dalje.

Odrasli su ljudi zbilja prilično čudni, zaključi on jednostavno, putujući.

XII.

Na sljedećem planetu živio je pijanac. Taj posjet bio je vrlo kratak, no kod maloga je princa izazvao duboku sjetu.

— Što ti tu radiš? — rekao je pijancu kojega je zatekao kako šutke sjedi pred zbirkom praznih i zbirkom punih boca.

e-Lektire
lektire.skole.hr

— Pijem — odvrati pijanac turobno.
— Zašto piješ? — upita mali princ.
— Da zaboravim — odvrati pijanac.
— Da zaboraviš što? — raspitivao se mali princ koji ga je već žalio.
— Da zaboravim koliko me sram — priznade pijanac pognuvši glavu.
— Sram čega? — raspitivao se mali princ u želji da mu pomogne.
— Sram me što pijem! — zaključi pijanac i konačno se zatvori u šutnju.
A mali princ ode dalje, zbunjen.
Odrasli su ljudi zbilja vrlo čudni, razmišljao je putujući.

XIII.

Četvrti je planet pripadao poslovnome čovjeku. Taj je bio toliko zauzet da nije ni glavu podigao kad se pojavio mali princ.

— Dobar dan — reče mu mali princ. — Cigareta vam se ugasila.

— Tri i dva je pet. Pet i sedam dvanaest i tri petnaest. Dobar dan. Petnaest i sedam dvadeset dva. Dvadeset dva i šest dvadeset osam. Nemam je vremena ponovno zapaliti. Dvadeset šest i pet trideset i jedan. Uh! To je, dakle, pet stotina jedan milijun šest stotina dvadeset dvije tisuće sedam stotina trideset i jedan.

— Pet stotina milijuna čega?

— Što? Još uvijek si tu? Pet stotina milijuna... ne znam više... imam toliko posla! Ja sam ozbiljan čovjek, ne zabavljam se glupostima! Dva i pet sedam...

— Pet stotina i jedan milijun čega — ponovi mali princ koji nikada u životu nije odustao od pitanja kad bi ga jednom postavio.

Poslovni čovjek podiže glavu:

— U četrdeset pet godina koliko stanujem na ovome planetu, uznemirili su me samo tri puta. Prvi put to se dogodilo kad je prije dvadeset dvije godine Bog zna odakle pao neki hrušt. Stvarao je groznu buku, pa sam četiri puta pogriješio u zbrajanju. Drugi put to se dogodilo prije jedanaest godina, kad me napala kostobolja. Nedostaje mi kretanja. Nemam vremena za besposlice, ja sam ozbiljan čovjek. Treći put... ovo je treći put! Rekao sam, dakle, pet stotina jedan milijun...

— Milijun čega?

Poslovni čovjek shvati da nema nade da će ga ostaviti na miru.

— Milijun onih mali stvari koje se ponekad vide na nebu.

— Mušica?

— Ma ne, onih stvarca koje svijetle.

— Pčela?

— Ma ne. Onih zlatnih stvarca koje kod besposličara izazivaju sanjarenje. Ali ja sam ozbiljan čovjek! Nemam vremena za kojekakva snatrenja.

— Ah! Zvijezde?

— To je to. Zvijezde.

— I što činiš s pet stotina milijuna zvijezda?

— Pet stotina jedan milijun šest stotina dvadeset dvije tisuće sedam stotina trideset i jedan. Ozbiljan sam, točan sam.

— I što činiš s tim zvijezdama?

— Što činim s njima?

— Da.

— Ništa. Posjedujem ih.

— Posjeduješ zvijezde?

— Da.

— Ali već sam vidio jednoga kralja koji...

— Kraljevi ništa ne posjeduju. Oni »vladaju nad«. To je vrlo različito.

— I čemu ti služi to što posjeduješ zvijezde?

— Služi mi tome da budem bogat.

— A čemu ti služi to što si bogat?

— Da mogu kupiti druge zvijezde, ako ih netko nađe.

Ovaj ovdje, reče mali princ u sebi, razmišlja pomalo kao onaj moj pijanac.

Ipak nastavi postavljati pitanja:

— Kako se može posjedovati zvijezde?

— Čije su one? — odbrusi mrgodno poslovni čovjek.

— Ne znam. Ničije.

— Onda su moje jer sam se prvi toga sjetio.

— To je dovoljno?

— Naravno. Kad nađeš dijamant koji nije ničiji, tvoj je. Kad nađeš otok koji nije ničiji, tvoj je. Kad prvi dođeš na neku ideju, patentiraš je i ona je tvoja. A ja posjedujem zvijezde jer se nitko nikada prije mene nije sjetio da bi ih mogao posjedovati.

— To je istina — reče mali princ. — I što činiš s njima?

— Upravljam. Brojim ih i prebrojavam — reče poslovni čovjek. — To je teško. Ali ja sam ozbiljan čovjek.

Mali princ još nije bio zadovoljan.

— Ako imam šal, mogu ga staviti oko vrata i odnijeti. Ako imam cvijet, mogu ga ubrati i odnijeti. Ali ti ne možeš ubrati zvijezde!

— Ne, ali mogu ih staviti u banku.

— Što to znači?

— To znači da na komadiću papira zapišem broj svojih zvijezda. Zatim taj papir zaključam u ladicu.

— To je sve?

— To je dovoljno!

Zabavno, pomisli mali princ. Prilično pjesnički. Ali nije baš ozbiljno.

Mali je princ zamišljao ozbiljne stvari sasvim drugačije nego što ih zamišljaju odrasle osobe.

— Ja — rekao je još — ja imam cvijet koji zalijevam svaki dan. Imam tri vulkana koje čistim svaki tjedan. Jer čistim i onaj koji je ugašen. Nikad se ne zna. Mojim vulkanima, i mojemu cvijetu, korisno je što ih posjedujem. Ali ti nisi koristan zvijezdama...

Poslovni čovjek otvori usta, no ne dosjeti se nikakvome odgovoru, a mali princ ode dalje.

Odrasli su ljudi zbilja posve čudni, razmišljao je jednostavno, putujući.

XIV.

Peti je planet bio vrlo čudan. Bio je najmanji od svih. Na njemu je bilo upravo dovoljno mjesta za uličnu svjetiljku i nažigača uličnih svjetiljaka. Mali princ nikako nije uspijevao sebi objasniti čemu bi negdje na nebu, na planetu bez kuća i stanovnika, mogla služiti ulična svjetiljka i nažigač uličnih svjetiljaka. Ipak reče u sebi:

»Možda je taj čovjek zbilja nerazuman. No, ipak je manje nerazuman od kralja, onog taštog čovjeka, poslovnoga čovjeka i pijanca. Njegov posao ima bar nekakvog smisla. Kad zapali svoju svjetiljku, to je kao da se rodila jedna zvijezda više, ili cvijet. Kad ugasi svjetiljku, to uspavljuje cvijet ili zvijezdu. Vrlo lijepo zanimanje. I zbilja je korisno jer je lijepo.«

Stupivši na planet, on s poštovanjem pozdravi nažigača:

— Dobar dan. Zašto si upravo ugasio svjetiljku?

— Takav je nalog — odvrati nažigač. — Dobar dan.

— Što je to nalog?

— Da ugasim svjetiljku. Dobra večer.

I on je ponovno upali.

— Ali zašto si je sad opet upalio?

— Takav je nalog — odvrati užigač.

— Ne razumijem — reče mali princ.

— Nema se tu što razumjeti — reče nažigač. — Nalog je nalog. Dobar dan.

I on ugasi svjetiljku.

Zatim obrisa čelo kockastim crvenim rupčićem.

— Strašnim se poslom ja ovdje bavim. Nekoć je to bilo razumno. Gasio bih ujutro i palio navečer. Imao sam ostatak dana za odmor, ostatak noći za san...

— A onda se nalog promijenio?

— Nalog se nije promijenio — reče nažigač. — U tome i jest tragedija! Planet se iz godine u godinu sve brže okretao, a nalog se nije mijenjao!

— I onda? — reče mali princ.

— I sada, kad se planet okrene jednom u minuti, nemam više ni tren odmora. Palim i gasim jednom u minuti!

— To je smiješno! Dani kod tebe traju po jednu minutu!

— To uopće nije smiješno — reče nažigač. — Mi tu razgovaramo već mjesec dana.

e-Lektire
lektire.skole.hr

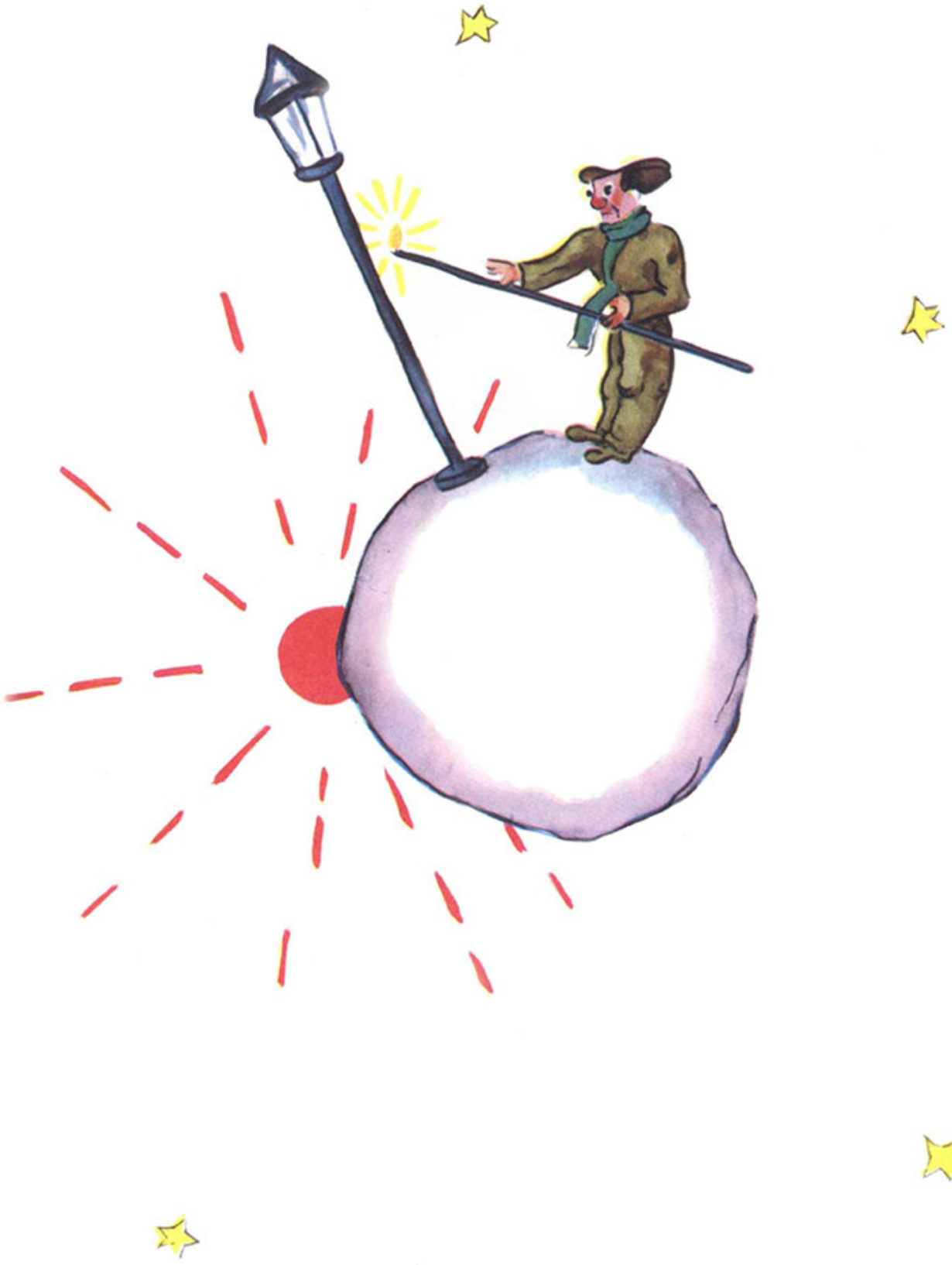

e-Lektire
lektire.skole.hr

— Mjesec dana?

— Da. Trideset minuta. Trideset dana! Dobra večer.

I on ponovno upali svjetiljku.

Mali princ ga pogleda i osjeti da mu je drag taj nažigač koji se toliko vjerno drži naloga. Sjetio se i sunčevih zalazaka kod kuće, što ih je nekoć tražio pomičući stolac. I zaželi pomoći prijatelju:

— Znaš... postoji način da se odmoriš kad zaželiš...

— Želim uvijek — reče nažigač.

Jer može se biti u isti mah i pouzdan i lijen.

Mali princ nastavi:

— Tvoj je planet toliko malen da ga možeš obići u tri koraka. Moraš samo hodati dovoljno polako, tako da si uvijek na suncu. Kad se budeš želio odmoriti, hodat ćeš... i dan će trajati koliko budeš htio.

— To mi neće baš mnogo pomoći — reče nažigač. — Od svega u životu ja najviše volim spavati.

— Nemaš sreće — reče mali princ.

— Nemam sreće — reče nažigač. — Dobar dan.

I on ugasi svoju svjetiljku.

Ovoga čovjeka, mislio je mali princ putujući dalje, prezreli bi svi ostali, i kralj, i tašti čovjek, i pijanac, i poslovni čovjek. Ipak je on jedini koji mi se ne čini smiješnim. Možda zato jer se bavi nečim drugim, a ne samim sobom.

Sa žaljenjem uzdahnu i reče još sebi:

»On je jedini koji bi mi mogao biti prijatelj. No njegov je planet zbilja premalen. Nema mjesta za dvojicu...«

Nije se usuđivao samome sebi priznati da najviše žali za tim blaženim planetom zbog onih tisuću četiristo i četrdeset sunčevih zalazaka u dvadeset četiri sata!

XV.

Šesti je planet bio deset puta prostraniji. Na njemu je živio stari gospodin koji je pisao goleme knjige.

— Gle! Evo istraživača! — uskliknu on primijetivši maloga princa.

Mali princ sjedne za stol i malo odahnu. Već je toliko putovao!

— Odakle dolaziš? — upita ga stari gospodin.

— Kakva je to velika knjiga? — reče mali princ. — Što vi tu radite?

— Ja sam geograf — reče stari gospodin.

— Što je to geograf?

— To je učenjak koji zna gdje se nalaze mora, rijeke, gradovi, planine i pustinje.

— To je vrlo zanimljivo — reče mali princ. — Eto napokon jednog pravog zanimanja! — Osvrnuo se oko sebe i pogledao geografov planet. Nikad još nije vidio toliko veličanstven planet.

e-Lektire
lektire.skole.hr

— Vaš je planet vrlo lijep. Ima li na njemu oceana?

— To ne mogu znati — reče geograf.

— Ah! — (Mali je princ bio razočaran.) — A planina?

— To ne mogu znati — reče geograf.

— A gradova, rijeka i pustinja?

— Ni to ne mogu znati — reče geograf.

— Ali vi ste geograf!

— Točno — reče geograf — ali nisam istraživač. Jako mi nedostaju istraživači. Nije geograf onaj koji će brojiti gradove, rijeke, brda, mora, oceane i pustinje. Geograf je previše važan da bi se skitao okolo. On ne napušta svoj radni stol. Ali prima istraživače. Ispituje ih, zapisuje njihova sjećanja. I ako mu se sjećanja nekoga od njih učine zanimljivima, geograf se raspituje o vladanju toga istraživača.

— Zašto?

— Zato što bi lažljivi istraživač izazvao niz katastrofa u geografskim knjigama. Istraživač koji previše pije također.

— Zašto? — reče mali princ.

— Jer pijanci vide dvostruko. Tad bi geograf zabilježio dvije planine tamo gdje se nalazi samo jedna.

— Poznajem jednoga — reče mali princ — koji bi bio loš istraživač.

— Moguće je. Dakle, kad utvrdimo da je istraživačevo vladanje dobro, istražimo njegovo otkriće.

— Odete pogledati?

— Ne. To je prekomplicirano. Ali zatražimo od istraživača da podastre dokaze. Ako se, recimo, radi o otkriću neke velike planine, zatražimo da nam donese veliko kamenje.

Geograf se odjednom uznemiri.

— Ali ti, ti dolaziš izdaleka! Ti si istraživač! Opisat ćeš mi svoj planet!

I, otvorivši zapisnik, geograf našilji olovku. Izvještaji istraživača najprije se zapisuju olovkom. Tek kad istraživač podastre dokaze mogu se zapisati tintom.

— Dakle? — upita geograf.

— Oh! — reče mali princ — kod mene nije baš jako zanimljivo, sve je vrlo maleno. Imam tri vulkana. Dva su vulkana živa, a jedan je ugasli. Ali nikad se ne zna.

— Nikad se ne zna — reče geograf.

— Imam i jedan cvijet.

— Ne bilježimo cvijeće — reče geograf.

— Zašto? Ono je baš najljepše!

— Jer je cvijeće efemerno.

— Što znači »efemerno«?

— Geografske su knjige — reče geograf — najozbiljnije od svih knjiga. One nikad ne zastarijevaju. Vrlo se rijetko događa da planina promijeni mjesto. Vrlo se rijetko događa da ocean presuši. Mi zapisujemo ono što je vječno.

— Ali ugasli vulkani mogu se probuditi — prekinu ga mali princ. — Što znači »efemerno«?

— Bili vulkani živi ili ugasli, to je za nas isto — reče geograf. — Nama je bitna planina. Ona se ne mijenja.

— Ali što znači »efemerno«? — ponovi mali princ koji nikada u životu nije odustao od pitanja kad bi ga jednom postavio.

— To znači »ono čemu prijeti skori nestanak«.

— Mojemu cvijetu prijeti skori nestanak?

— Naravno.

»Moj cvijet je efemeran«, pomislio je mali princ, »i nema ništa osim četiri trna za obranu od svijeta! A ja sam ga ostavio kod kuće sama samcata!«

Bijaše to njegov prvi nalet kajanja. No, opet se ohrabri.

— Što mi savjetujete da posjetim? — upita.

— Planet Zemlju — odvrati geograf. — Ona je na dobrom glasu...

I mali princ krenu dalje, misleći na svoj cvijet.

XVI.

Sedmi planet, dakle, bijaše Zemlja.

Zemlja nije makar kakav planet! Računa se da na njoj ima stotinu jedanaest kraljeva (uključujući, naravno, i crnačke kraljeve), sedam tisuća geografa, devet stotina tisuća poslovnih ljudi, sedam i pol milijuna pijanaca, tri stotine jedanaest milijuna taštih osoba, to jest oko dvije milijarde odraslih.

Kako biste mogli zamisliti kolika je Zemlja, reći ću vam da je prije otkrića električne energije trebalo držati, na svih njezinih šest kontinenata, pravu vojsku od četiristo šezdeset dvije tisuće pet stotina jedanaest nažigača svjetiljaka.

Gledano iz daleka, to je izgledalo sjajno. Kretanja te vojske bila su pravilna kao u baletnoj predstavi. Najprije su bili na redu nažigači na Novom Zelandu i Australiji. Zatim bi, zapalivši svoje svjetiljke, otišli spavati. Nakon njih u tom plesu nažigača došli bi na red oni u Kini i Sibiru. Zatim bi se i oni smotali iza kulisa. Pa bi došao red na one u Rusiji i Indiji. Zatim na nažigače u Africi i Europi. Pa na one u Južnoj Americi. Zatim na one u Sjevernoj Americi. I nikad se ne bi zabunili u redoslijedu izlaska na pozornicu. Bijaše to veličanstveno.

Samo su nažigač jedine svjetiljke na Sjevernom polu i njegov sudrug, nažigač jedine svjetiljke na Južnom polu, provodili život u dokolici i nehaju: radili su dvaput godišnje.

e-Lektire
lektire.skole.hr

XVII.

Kad čovjek želi smisliti dosjetku, dogodi mu se da pomalo i laže. Nisam bio baš pošten pričajući vam o nažigačima svjetiljaka. Mogao bih tako stvoriti pogrešnu sliku o našemu planetu kod onih koji ga ne poznaju. Ljudi zauzimaju vrlo malo mjesta na Zemlji. Kad bi dvije milijarde ljudi koji nastanjuju Zemlju stajali pomalo stisnuti, kao na kakvom zboru, moglo bi ih se lako smjestiti na dvadeset milja dugačkom i dvadeset milja širokom trgu. Cijelo bi se čovječanstvo moglo stisnuti na najmanjem otoku Tihog oceana.

Odrasle vam osobe, naravno, neće vjerovati. One zamišljaju da zauzimaju mnogo mjesta. Sebi se čine velikima poput baobaba. Savjetovat ćete im, dakle, da same izračunaju. Odrasle osobe obožavaju brojeve: to će im se svidjeti. No nemojte gubiti vrijeme na takvu suvišnu zadaću. To je beskorisno. Vi mi vjerujete.

Kad se našao na Zemlji, mali se princ prilično iznenadio što nikoga ne vidi. Već se uplašio da se zabunio u planetu, kad se neki prsten mjesečeve boje pomaknuo u pijesku.

— Laku noć — reče mali princ na sreću.

— Laku noć — reče zmija.

— Na koji sam planet pao? — upita mali princ.

— Na Zemlju, u Afriku — odgovori zmija.

— Ah!... na Zemlji, znači, nema nikoga?

— Ovdje je pustinja. U pustinjama nema nikoga. Zemlja je velika — reče zmija.

Mali princ sjedne na kamen i zagleda se u nebo.

— Pitam se — reče — jesu li zvijezde tako osvijetljene zato da bi svatko jednoga dana mogao pronaći svoju. Pogledaj moj planet. Točno iznad nas... Ali kako daleko!

— Lijep je — reče zmija. — Zašto si došao ovamo?

— Imao sam poteškoća s jednim cvijetom — reče mali princ.

— Ah! — reče zmija.

Zatim su šutjeli.

— Gdje su ljudi? — napokon opet reče mali princ. — Čovjek je pomalo usamljen u pustinji.

— I kod ljudi također — reče zmija.

Mali princ ju je dugo promatrao.

— Čudna si ti životinja — naposljetku joj reče — tanka kao prst...

— Ali sam moćnija i od kraljevskog prsta — reče zmija.

Mali princ se osmjehnu:

— Nisi baš jako moćna... nemaš čak ni šape... ne možeš čak ni putovati...

— Mogu te odnijeti dalje nego brod — reče zmija.

Omotala se oko gležnja malome princu, poput zlatne narukvice.

— Koga dodirnem, taj se vraća u zemlju iz koje je došao — dodala je. — Ali ti si čist i dolaziš sa zvijezde...

Mali princ ništa ne odgovori.

— Žao mi te, tako slabog, na ovoj Zemlji od granita. Mogu ti pomoći jednoga dana budeš li previše žalio za svojim planetom. Mogu...

— Oh! Vrlo dobro sam te razumio — reče mali princ — ali zašto uvijek govoriš u zagonetkama?

— Sve ih i rješavam — reče zmija.
I oni ušutješe.

XVIII.

Mali princ je prešao pustinju i sreo samo jedan cvijet. Cvijet s tri latice, sasvim bijedan cvijet...

— Dobar dan — reče mali princ.

— Dobar dan — reče cvijet.

— Gdje su ljudi? — upita pristojno mali princ.

Cvijet jednom bijaše vidio kako prolazi karavana.

— Ljudi? Ima ih, mislim, šest ili sedam. Ima nekoliko godina da sam ih primijetio. No nikad ne znaš gdje ćeš ih naći. Vjetar ih nosi. Nedostaje im korijenje i to im jako smeta.

— Zbogom — reče mali princ.

— Zbogom — reče cvijet.

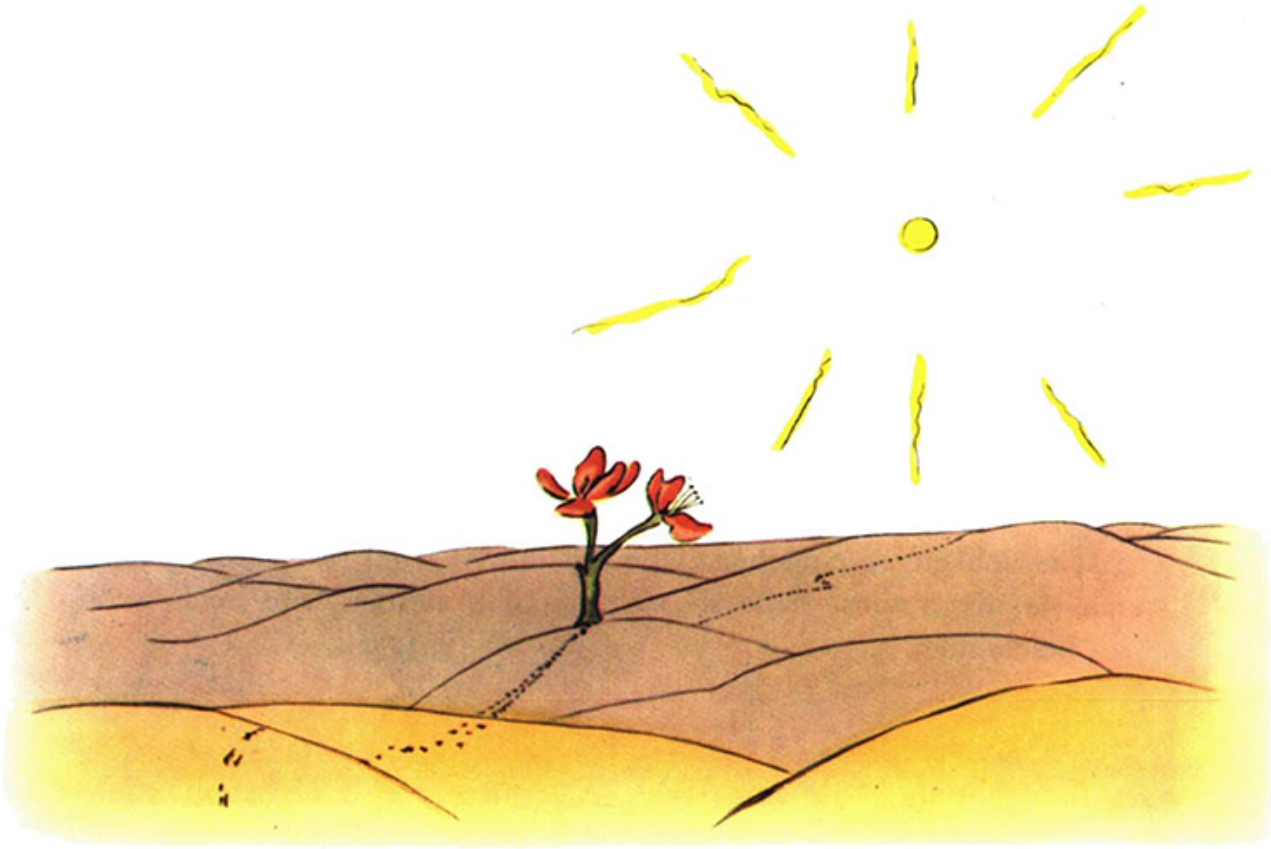

e-Lektire
lektire.skole.hr

XIX.

Mali princ se popeo na visoku planinu. Jedine planine što ih je dotad poznavao bila su tri vulkana koja su mu dopirala do koljena. A ugaslim se vulkanom služio kao stolčićem. »S planine visoke poput ove«, mislio je, »vidjet ću odjednom cijeli planet i sve ljude...« No nije vidio ništa osim oštrih kamenih šiljaka.

e-Lektire
lektire.skole.hr

— Dobar dan — reče nasumce.

— Dobar dan... dobar dan... dobar dan... — ponovi jeka.

— Tko ste vi? — upita mali princ.

— Tko ste vi... tko ste vi... tko ste vi... — ponovi jeka.

— Budite mi prijatelji, ja sam sâm — reče on.

— Ja sam sâm... ja sam sâm... ja sam sâm... — ponovi jeka.

»Kakav smiješan planet!« pomisli on tada. »Sav suh, sav šiljast i sav slan. A ljudi nemaju mašte. Ponavljaju ono što im se kaže... Kod kuće sam imao ružu: ona je uvijek započinjala razgovor...«

XX.

No, dogodilo se da je mali princ, nakon dugog hodanja po pijesku, stijenama i snijegu, naposljetku otkrio neki put. A svi putovi vode k ljudima.

— Dobar dan — reče.

Bio je to vrt pun rascvjetanih ruža.

— Dobar dan — rekoše ruže.

Mali princ ih pogleda. Sve su bile slične njegovome cvijetu.

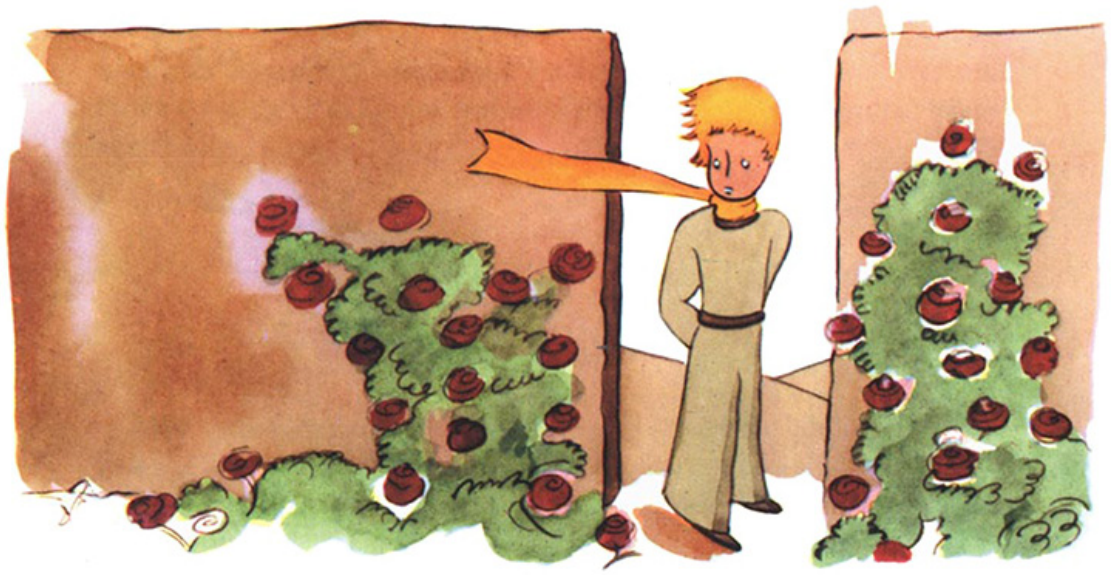

— Tko ste vi? — upita ih, zapanjen.

— Mi smo ruže — rekoše ruže.

— Ah! — reče mali princ.

I osjeti se vrlo nesretnim. Njegova mu je ruža bila rekla da je jedina od svoje vrste u cijelom svemiru. A ovdje ih evo pet tisuća, svih jednakih, u jednom jedinom vrtu!

»Bila bi vrlo povrijeđena«, reče on u sebi, »kad bi ovo vidjela... silno bi kašljala i pretvarala se da umire kako ne bi ispala smiješna. I ja bih se morao pretvarati da je njegujem jer bi se inače doista prepustila smrti, samo da i mene ponizi...«

I još reče u sebi: »Mislio sam da sam bogat, da imam jedinstven cvijet, a zapravo imam samo običnu ružu. Ona i moja tri vulkana koji mi dopiru do koljena i od kojih se jedan možda zauvijek ugasio, sve to me baš ne čini nekim velikim princom...« I on legne na travu i zaplače.

e-Lektire
lektire.skole.hr

XXI.

A tada se pojavi lisac:

— Dobar dan — reče lisac.

— Dobar dan — odgovori pristojno mali princ. Okrenuo se, ali ništa nije vidio.

— Tu sam — reče glas — pod jabukom...

— Tko si ti? — reče mali princ. — Zbilja si lijep...

— Ja sam lisac — reče lisac.

— Dođi se igrati sa mnom — predloži mali princ. — Toliko sam tužan...

— Ne mogu se igrati s tobom — reče lisac. — Nisam pripitomljen.

— Ah! Oprosti — reče mali princ.

Zatim, razmislivši, doda:

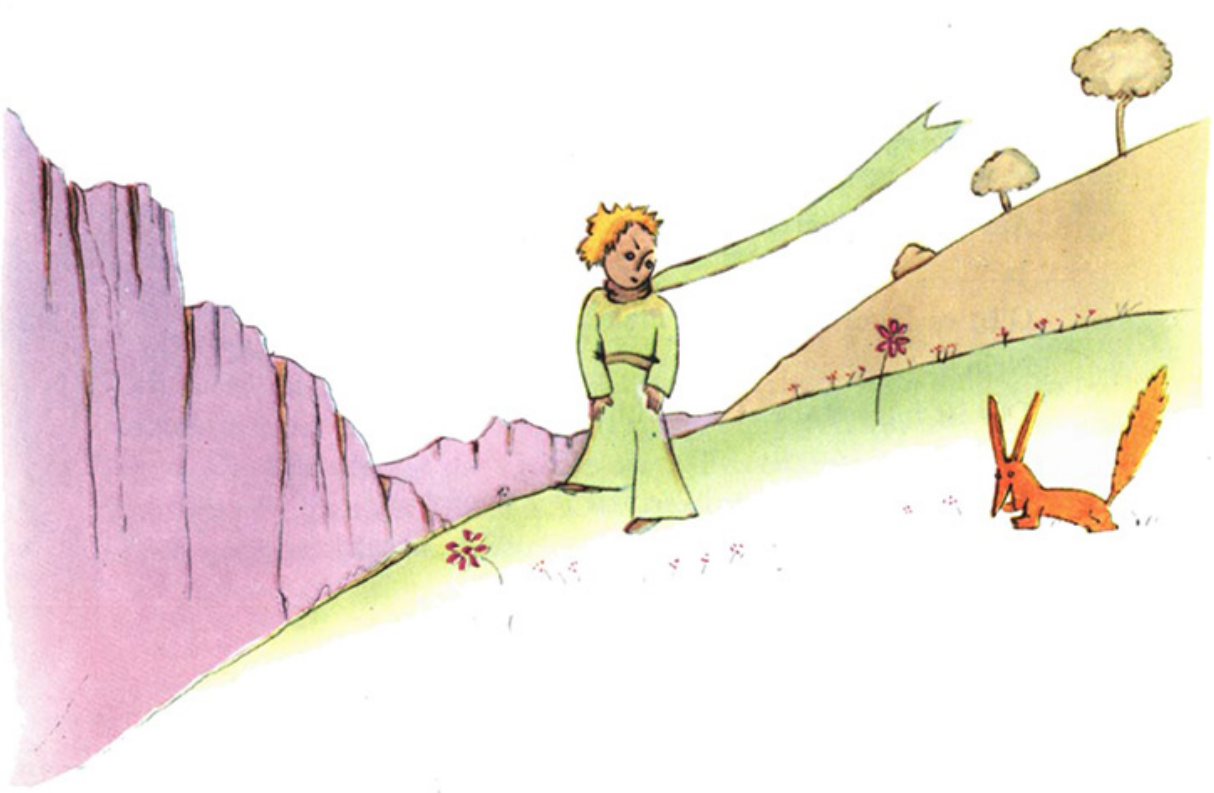

— Što znači »pripitomiti«?

— Ti nisi odavde — reče lisac — što tražiš?

— Tražim ljude — reče mali princ. — Što znači »pripitomiti«?

— Ljudi — reče lisac — imaju puške i love. To je prilično neugodno! Također uzgajaju kokoši. To je sve što ih zanima. Ti tražiš kokoši?

— Ne — reče mali princ. — Ja tražim prijatelje. Što znači »pripitomiti«?

— To je nešto sasvim zaboravljeno — reče lisac. — Znači »stvoriti veze...«

— Stvoriti veze?

— Naravno — reče lisac. — Ti si za mene samo dječak posve sličan stotinama tisuća dječaka. I nisi mi potreban. Ni ja tebi nisam potreban. Ja sam za tebe tek lisac sličan stotinama tisuća lisaca. Ali ako me pripitomiš, bit ćemo potrebni jedan drugome. Ti ćeš za mene biti jedini na svijetu. Ja ću za tebe biti jedini na svijetu...

— Počinjem shvaćati — reče mali princ. — Postoji jedna ruža... mislim da me pripitomila...

— Moguće je — reče lisac. — Na Zemlji se može vidjeti svega i svačega...

— Oh! To nije na Zemlji — reče mali princ.

To je, čini se, izazvalo liščevu znatiželju:

— Na drugom planetu?

— Da.

— Ima li lovaca na tom planetu?

— Ne.

— To je zanimljivo. A kokoši?

— Ne.

— Ništa nije savršeno — uzdahnu lisac.

No zatim se lisac vrati svojoj misli:

— Moj je život jednoličan. Lovim kokoši, ljudi love mene. Sve su kokoši slične, svi su ljudi slični. Pomalo mi je dosadno. Ali, ako me pripitomiš, moj će život biti kao obasjan suncem. Poznavat ću zvuk koraka koji će biti različit od svih drugih. Tuđi me koraci tjeraju pod zemlju. Tvoji će me, poput glazbe, pozivati iz rupe. I onda, gledaj! Vidiš, tamo, ona žitna polja? Ja ne jedem kruh. Žito je za mene beskorisno.

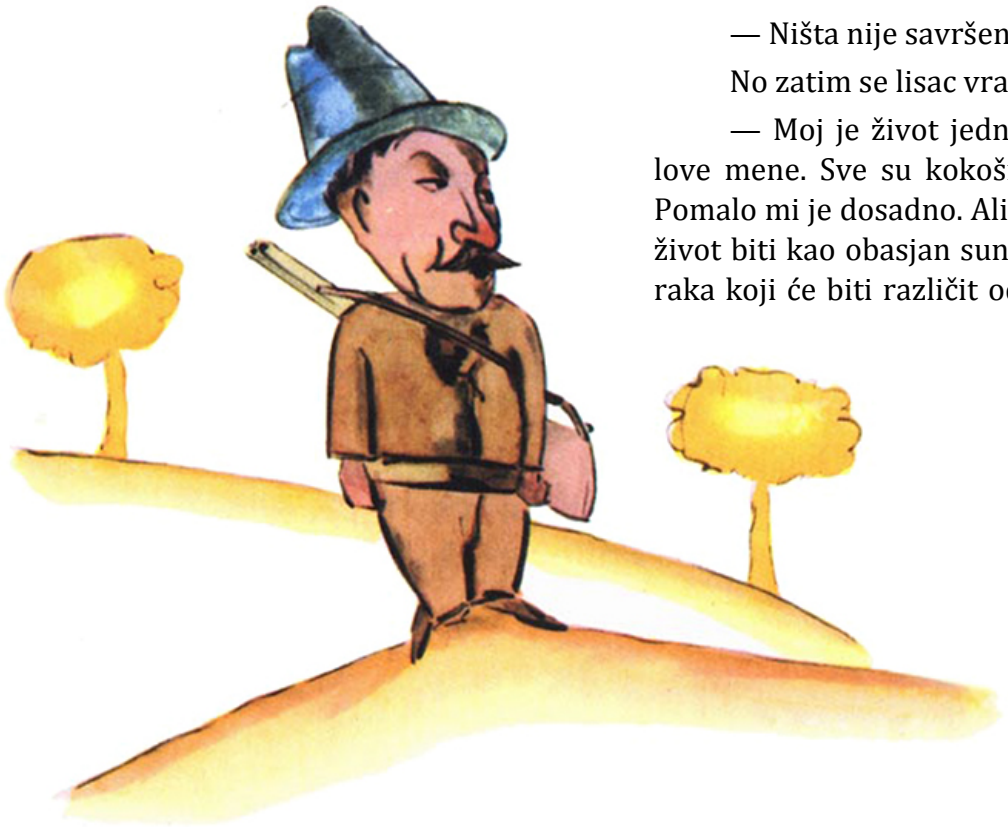

e-Lektire
lektire.skole.hr

Žitna me polja ne podsjećaju ni na što. A to je žalosno! Ali ti imaš kosu boje zlata. Zato će biti divno kad me pripitomiš! Žito, koje je zlatno, podsjećat će me na tebe. I voljet ću zvuk vjetra u žitu...

Lisac ušuti i zagleda se u maloga princa:

— Molim te... pripitomi me! — reče.

— Volio bih — odgovori mali princ — ali nemam baš mnogo vremena. Moram naći prijatelje i upoznati još mnogo toga.

— Poznajemo samo ono što smo pripitomili — reče lisac. — Ljudi više nemaju vremena išta upoznati. Kupuju gotove stvari kod trgovaca. No, kako ne postoje trgovci prijateljima, ljudi više nemaju prijatelja. Ako želiš prijatelja, pripitomi me!

— Što trebam učiniti? — reče mali princ.

e-Lektire
lektire.skole.hr

— Trebaš biti vrlo strpljiv — odgovori lisac. — Najprije ćeš sjesti malo podalje od mene, tako, u travu. Ja ću te kriomice gledati, a ti nećeš ništa govoriti. Govor je izvor nesporazuma. Ali, svakoga dana moći ćeš sjesti malo bliže...

Sljedećega je dana mali princ ponovno došao.

— Bilo bi bolje da si došao u isto vrijeme — reče mu lisac. — Ako dolaziš, recimo, u četiri popodne, već ću se u tri početi osjećati sretnim. Kako vrijeme bude odmicalo, bit ću sve sretniji. Kad već bude četiri uznemirit ću se i zabrinuti: upoznat ću cijenu sreće! No, ako budeš dolazio bilo kada, neću znati za koje vrijeme pripremiti srce... Obredi nam trebaju.

— Što je obred? — upita mali princ.

— To je također nešto i previše zaboravljeno — reče lisac. — To je ono zbog čega je neki dan različit od drugih dana, neki sat od drugih sati. Moji lovci, na primjer, imaju jedan obred. Četvrtkom plešu s djevojkama iz sela. Zato je četvrtak čaroban dan! Ja odšetam sve do vinograda. Kad bi lovci plesali bilo kad, svi bi dani bili slični i nikad ne bih imao praznika.

I tako je mali princ pripitomio lisca. A kad se približio trenutak odlaska:

— Ah! — reče lisac. — Plakat ću.

— Sam si kriv — reče mali princ — ja ti nisam želio nikakva zla, no ti si htio da te pripitomim...

— Naravno — reče lisac.

— A sad ćeš plakati! — reče mali princ.

— Naravno — reče lisac.

— Onda ništa ne dobivaš!

— Dobivam — reče lisac — zbog boje žita.

I još je dodao:

— Ponovno pogledaj ruže. Shvatit ćeš da je tvoja jedinstvena na svijetu. Onda ćeš se vratiti i oprostiti se od mene, a ja ću ti na dar dati jednu tajnu.

Mali princ pođe ponovno pogledati ruže.

— Niste nimalo slične mojoj ruži, niste još uopće ništa — reče im. — Nitko vas nije pripitomio, ni vi niste pripitomile nikoga. Onakve ste kakav je bio moj lisac. Samo jedan lisac sličan tisućama drugih. No ja sam ga učinio svojim prijateljem, i sad je jedinstven na svijetu.

I ružama je bilo prilično neugodno.

— Lijepe ste, ali ste prazne — reče im još. — Za vas se ne može umrijeti. Naravno, običan prolaznik mislio bi da vam moja ruža sliči. No ona je, sama, važnija no sve vi zajedno jer sam samo nju zalijevao. Jer sam je stavljao pod stakleno zvono. Jer sam je zaklanjao vjetrobranom. Jer sam joj ubijao gusjenice (osim dvije ili tri radi leptira). Jer sam baš nju slušao kako se žali, i hvali, ili čak ponekad kako šuti. Jer je to moja ruža.

Zatim se vrati do lisca.

— Zbogom... — reče.

— Zbogom — reče lisac. — Evo moje tajne. Vrlo je jednostavna: samo se srcem dobro vidi. Bitno je očima nevidljivo.

— Bitno je očima nevidljivo — ponovi mali princ kako bi zapamtio.

— Vrijeme koje si dao svojoj ruži čini je toliko važnom.

— Vrijeme koje sam dao svojoj ruži... — reče mali princ kako bi zapamtio.

— Ljudi su zaboravili tu istinu — rekao je lisac. — No ti je ne smiješ zaboraviti. Zauvijek postaješ odgovoran za ono što si pripitomio. Odgovoran si za svoju ružu...

— Odgovoran sam za svoju ružu... — ponovi mali princ da ne bi zaboravio.

XXII.

— Dobar dan — reče mali princ.

— Dobar dan — reče skretničar.

— Što radiš ovdje? — upita ga mali princ.

— Svrstavam putnike u skupine od po tisuću — reče skretničar. — Otpremam vlakove koji ih odvoze, neke nalijevo, neke nadesno.

Osvijetljeni brzi vlak zatrese skretničarevu kućicu, tutnjeći poput grmljavine.

— Ovima se zbilja žuri — reče mali princ. — Što traže?

— To ne zna ni sam vlakovođa — reče skretničar.

Zatim protutnji drugi osvijetljeni brzi vlak, u suprotnom smjeru.

— Već se vraćaju? — upita mali princ.

— To nisu isti — reče skretničar. — To je razmjena.

— Nisu bili zadovoljni tamo gdje su bili?

— Nitko nije zadovoljan tamo gdje je — reče skretničar.

Zatim protutnji i treći osvijetljeni brzi vlak.

— Ovi pokušavaju uhvatiti one prve putnike? — upita mali princ.

— Oni ne pokušavaju uhvatiti baš ništa — reče skretničar. — Spavaju unutra, ili pak zijevaju. Samo djeca pritišću nosove uz prozorska stakla.

— Samo djeca znaju što traže — reče mali princ. — Troše vrijeme na neku krpenu lutku, pa im ona postane jako važna i, ako im je netko oduzme, onda plaču...

— Imaju sreće — reče skretničar.

XXIII.

— Dobar dan — reče mali princ.

— Dobar dan — reče trgovac.

Bio je to trgovac usavršenim pilulama za gašenje žeđi. Progutaš jednu tjedno i više ne osjećaš potrebu za pićem.

— Zašto to prodaješ? — upita mali princ.

— To jako štedi vrijeme — reče trgovac. — Stručnjaci su izračunali. Uštedi se pedeset tri minute tjedno.

— I što radiš s te pedeset tri minute?

— Radiš što te volja...

»Kad bih imao pedeset tri minute za trošenje«, pomisli mali princ, »ja bih sasvim polako odšetao do nekog izvora...«

XXIV.

Bio je osmi dan otkad mi se dogodio kvar u pustinji, i slušao sam priču o trgovcu pijući posljednji gutljaj svoje zalihe vode.

— Ah! — rekoh malome princu — baš su lijepa ta tvoja sjećanja, no ja još nisam popravio zrakoplov, više nemam što piti, i bio bih također sretan da mogu polako odšetati do nekog izvora!

— Moj prijatelj lisac... — reče mi.

— Mali moj dječače, ne radi se više o liscu!

— Zašto?

— Jer ćemo umrijeti od žeđi...

Nije razumio moj načina zaključivanja, pa mi odgovori:

— Dobro je imati prijatelja, čak i ako umireš. Ja sam zbilja sretan što sam imao prijatelja lisca...

On ne shvaća opasnost, rekoh u sebi. Nikad nije ni gladan ni žedan. Malo sunčeva svjetla mu je dovoljno...

No on me pogleda i odgovori na moju misao:

— I ja sam žedan... potražimo izvor...

Umorno sam odmahnuo: besmisleno je na sreću tražiti izvor u pustinjskom beskraju. No, ipak smo krenuli.

Kad smo već satima hodali u tišini, pala je noć i zvijezde su počinjale svjetlucati. Gledao sam ih kao u snu jer sam od žeđi imao laganu vrućicu. Riječi maloga princa plesale su mi u sjećanju.

— Ti si, dakle, također žedan? — upitah ga.

No on ne odgovori na moje pitanje. Tek reče jednostavno:

— Voda može biti dobra i za srce...

Nisam razumio njegov odgovor, ali sam šutio... Dobro sam znao da ga ne treba ispitivati.

Bio je umoran. Sjeo je. Sjeo sam pokraj njega. I, nakon šutnje, on još reče:

— Zvijezde su lijepe zbog jednog cvijeta koji se ne vidi...

Odgovorio sam »naravno« i gledao, bez riječi, nabore pijeska na mjesečini.

— Pustinja je lijepa... — dodao je.

e-Lektire
lektire.skole.hr

I to je bila istina. Uvijek sam volio pustinju. Sjedneš na pješčanu dinu. Ne vidiš ništa. Ne čuješ ništa. A nešto ipak svjetluca u tišini...

— Pustinju čini lijepom to što negdje skriva neki izvor... — reče mali princ.

Iznenadio sam se kad sam odjednom razumio to zagonetno svjetlucanje pijeska. Kad sam bio malen dječak živio sam u jednoj staroj kući, a legenda je kazivala da je u njoj skriveno blago. Naravno, nitko ga nikada nije otkrio, a možda ga čak nije ni tražio. No ono je cijelu kuću činilo začaranom. Ta je kuća čuvala tajnu u dubini srca...

— Da — rekoh malome princu — bilo da se radi o kući, o zvijezdama ili o pustinji, ono što stvara njihovu ljepotu nevidljivo je!

— Drago mi je — reče on — da se slažeš s mojim liscem.

Kako je maloga princa hvatao san, uzeo sam ga u naručje i nastavio put. Bio sam ganut. Činilo mi se da nosim neko krhko blago. Činilo mi se čak da na Zemlji nema ničega krhkijeg. Gledao sam, na mjesečini, to blijedo čelo, te sklopljene oči, pramenove kose koji su podrhtavali na vjetru i govorio samome sebi: to što vidim samo je ljuštura. Ono najvažnije nevidljivo je...

Kako se na njegovim poluotvorenim usnama ocrtavao osmijeh, još sam pomislio: »Ono što me toliko dira kod tog usnulog malog princa, to je njegova vjernost jednome cvijetu, to je slika ruže koja iz njega sja kao plamen svjetiljke, čak i kad spava...« I činio mi se još krhkijim. Svjetiljke treba dobro štititi: jedan nalet vjetra može ih ugasiti.

I tako hodajući, u osvit dana otkrio sam izvor.

XXV.

— Ljudi se uguraju u brze vlakove — reče mali princ — ali više ne znaju što traže. Zato se uzrujavaju i vrte u krug...

I još je dodao:

— To nije vrijedno truda...

Izvor do kojega smo stigli nije bio sličan saharskim izvorima. Saharski su izvori obične rupe iskopane u pijesku. Ovaj je podsjećao na seoski bunar. Ali tu nije bilo nikakvog sela, pa mi se činilo da sanjam.

— Čudno je to — rekoh malom princu — sve je spremno: vitlo, vjedro i konop...

On se nasmija, dotakne konop, pokrene vitlo. A vitlo zacvili kao što cvili stari vjetrokaz nakon što dugo nije bilo vjetra.

— Čuješ — reče mali princ — probudili smo bunar i sad pjeva...

Nisam htio da se napreže.

— Pusti mene — rekoh — to je preteško za tebe.

Polako sam izvukao vjedro do ruba bunara. Tu sam ga stavio tako da se ne prevrne. U mojim je ušima još trajao pjev vitla, a u vodi koja je još podrhtavala vidio sam kako podrhtava sunce.

— Žedan sam te vode — reče mali princ — daj mi da pijem...

Tada sam shvatio što je tražio!

Podigao sam vjedro do njegovih usana. Pio je, zatvorenih očiju. Bilo je to slatko poput svečanosti. Ta voda nije bila obična voda. Rodila se iz hoda pod zvijezdama, pjesme vitla, napora mojih ruku. Bila je dobra za srce, kao dar. Tako su, kad sam bio dječak, svjetlost božićnog drvca, glazba ponoćne mise i nježnost osmijeha davale sjaj božićnom daru što bih ga dobio.

— Ljudi kod tebe — reče mali princ — uzgajaju pet tisuća ruža u samo jednom vrtu... i ne nalaze ono što traže...

— Ne nalaze... — odgovorih.

— A ipak se ono što traže može naći u jednoj jedinoj ruži ili u malo vode...

— Naravno — odgovorih.

A mali princ doda:

— Ali oči su slijepe. Treba tražiti srcem.

e-Lektire
lektire.skole.hr

Pio sam. Duboko sam disao. U osvit dana pijesak je boje meda. Bio sam sretan i zbog te boje meda. Zašto mi je onda bilo tako teško...

— Moraš održati obećanje — reče mi tiho mali princ koji je opet sjeo pokraj mene.

— Koje obećanje?

— Znaš... brnjica za moju ovcu... ja sam odgovoran za taj cvijet!

e-Lektire
lektire.skole.hr

Izvadio sam iz džepa svoje započete crteže. Mali princ ih ugleda i reče smijući se:

— Tvoji baobabi pomalo podsjećaju na kupus...

Oh!

A ja sam bio toliko ponosan na baobabe!

— Tvoj lisac... njegove uši... pomalo podsjećaju na rogove... i predugačke su!

I opet se nasmijao.

— Nisi pravedan, mladiću, prije nisam znao crtati ništa osim otvorenih i zatvorenih udava.

— Oh! Bit će u redu — rekao je — djeca znaju.

Nacrtah mu, dakle, brnjicu. I srce mi se steglo kad sam mu je dao.

— Imaš neke namjere o kojima ja ništa ne znam...

Nije mi odgovorio. Rekao je:

— Znaš, kad sam pao na Zemlju... sutra će biti godišnjica...

Zatim, nakon šutnje, još je dodao:

— Pao sam sasvim blizu ovoga mjesta...

I pocrvenio je.

I opet, ne shvaćajući zašto, osjetih čudan bol. I padne mi na pamet pitanje:

— Znači da onoga jutra kad sam te upoznao, prije osam dana, nisi slučajno šetao tako, sasvim sâm, na tisuću milja od naseljenih krajeva? Vraćao si se na mjesto gdje si pao?

Mali princ još više pocrveni.

A ja sam oklijevajući dodao:

— Možda zbog godišnjice...?

Mali princ ponovno pocrveni. Nikad nije odgovarao na pitanja, no kad netko pocrveni to znači »da«, zar ne?

— Ah — rekoh mu — strah me...

No on mi odvrati:

— Sad moraš raditi. Moraš se vratiti do svojega stroja. Ja te ovdje čekam. Dođi opet sutra navečer...

No to me nije umirilo. Mislio sam na lisca. Ako dopustiš da te netko pripitomi, može ti se dogoditi i da moraš malo plakati...

XXVI.

Pokraj bunara stajala je ruševina nekog starog kamenog zida. Vraćajući se s posla, sutradan navečer, iz daleka sam primijetio maloga princa kako na njoj sjedi mašući nogama. I čuo sam ga kako govori:

— Zar se zbilja ne sjećaš? — govorio je. — To nije baš ovo mjesto!

Drugi mu je glas očito nešto rekao jer on odgovori:

— Da! Da! Točan je dan, ali mjesto nije...

Nastavio sam hodati prema zidu. Još uvijek nisam vidio ni čuo nikog drugog. No mali je princ ponovno odgovorio:

— ... Naravno! Vidjet ćeš gdje počinje moj trag u pijesku. Samo me čekaj. Noćas ću biti tamo.

Bio sam dvadeset metara od zida i još uvijek nisam ništa vidio.

— Imaš dobar otrov? Sigurna si da neću dugo trpjeti?

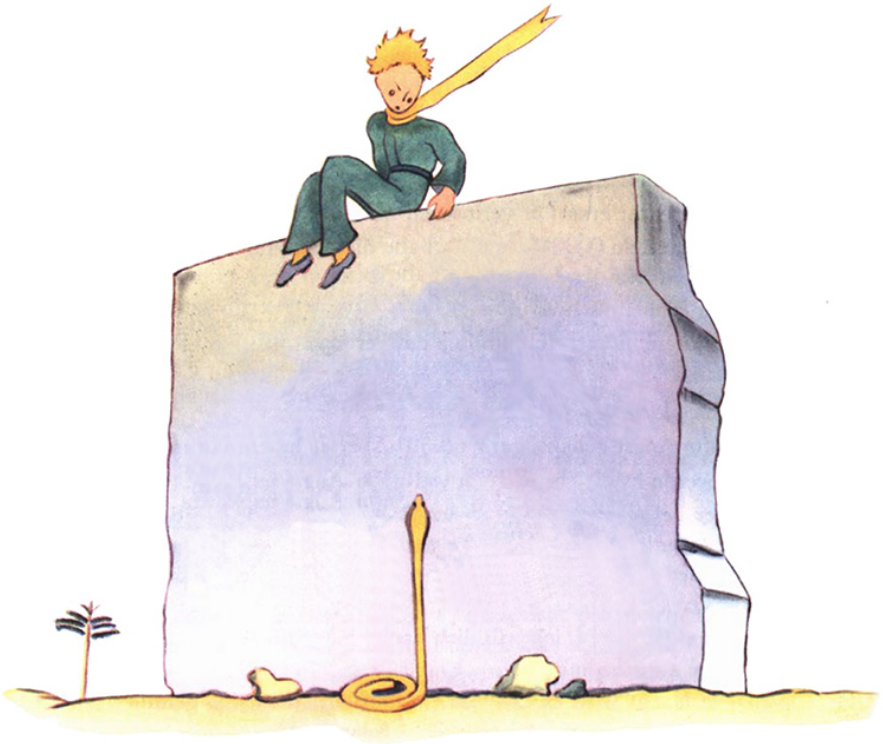

Zastao sam, stisnuta srca, no još uvijek nisam razumio.

— A sad idi... — reče on. — Želim sići!

Tada i sâm spustih pogled prema podnožju zida i poskočih uvis! Tamo je, podigavši glavu prema malome princu, bila jedna od onih žutih zmija koje vas smaknu u trideset sekundi. Potrčao sam, pokušavajući iz džepa izvući pištolj, no zmija je čula šum, glatko se spustila u pijesak, kao vodoskok koji se gasi, i bez žurbe skliznula među kamenje uz tih metalan šušanj.

Stigao sam do zida upravo na vrijeme da prihvatim u naručje mog malog princa, blijedog poput snijega.

— Kakve su to ludorije? Sad pričaš sa zmijama!

Odvezao sam njegov vječiti zlatni šal. Navlažio sam mu sljepoočnice i dao mu piti. I sad se više nisam usuđivao ništa pitati. Gledao me ozbiljno i zatim me zagrlio. Osjećao sam kako mu srce kuca poput srca ptice koja umire pogođena puškom. Rekao mi je:

— Drago mi je da si shvatio što se pokvarilo na tvojemu stroju. Moći ćeš se vratiti kući...

— Kako znaš?

Baš sam mu bio došao reći da sam, unatoč svakoj nadi, uspio dovršiti posao!

Nije odgovorio na moje pitanje, ali je dodao:

— I ja se također danas vraćam kući...

Zatim, sjetno:

— To je mnogo dalje... mnogo teže...

Jasno sam osjećao da se događa nešto neobično. Stezao sam ga u naručju kao maleno dijete, a ipak mi se činilo da klizi okomito u neki ponor i da ga nikako ne mogu zadržati...

Pogled mu je bio ozbiljan, izgubljen u daljini:

— Imam tvoju ovcu. Imam i kutiju za ovcu. Imam i brnjicu...

I sjetno se nasmiješio.

Dugo sam čekao. Osjećao sam kako mu se malo po malo vraća toplina.

— Mali moj dječače, ti si se prestrašio...

Prestrašio se, naravno! No tiho se nasmijao:

— Još ću se mnogo više prestrašiti večeras...

Ponovno osjetih kako me obuzima strava pred nečim nepopravljivim. I shvatih koliko mi je nepodnošljiva pomisao da nikada više neću čuti taj smijeh. Bio je za mene poput izvora u pustinji.

— Mali moj dječače, htio bih te još slušati kako se smiješ...

No on mi reče:

— Noćas se navršava godina dana. Moja će se zvijezda naći točno iznad mjesta gdje sam pao prošle godine...

— To je samo ružan san, ta priča o zmiji, i sastanku, i zvijezdi, zar ne...

No on ne odgovori na moje pitanje. Reče mi:

— Ne vidi se ono što je važno...

— Naravno...

— To je kao sa cvijetom. Ako voliš cvijet koji se nalazi na nekoj zvijezdi, slatko ti je noću promatrati nebo. Sve zvijezde cvjetaju.

— Naravno...

— To je kao s vodom. Ona koju si mi dao da pijem bila je poput glazbe, zbog vitla i zbog konopa... sjećaš se... bila je dobra.

— Naravno...

— Noću ćeš gledati zvijezde. Kod mene je sve premaleno da bih ti mogao pokazati gdje se nalazi moja zvijezda. I bolje je ovako. Moja će zvijezda za tebe biti jedna od mnogih. Tako ćeš voljeti gledati sve zvijezde... Sve će one biti tvoje prijateljice. A dat ću ti i jedan dar...

Opet se nasmijao.

— Ah! Dječače, dječače, kako volim slušati taj smijeh!

— Upravo to će biti moj dar... bit će kao s vodom...

— Što želiš reći?

— Ljudi imaju zvijezde, no one nisu svakome iste. Za ljude koji putuju, zvijezde su vodiči. Za druge, one su mala svjetla i ništa drugo. Za učenjake, one su problemi. Za mojega poslovnog čovjeka bile su zlato. No sve te njihove zvijezde šute. A ti, ti ćeš imati zvijezde kakve nema nitko...

— Što želiš reći?

— Kad noću pogledaš nebo, za tebe će to biti kao da se sve zvijezde smiju. Jer ću ja biti na jednoj od njih, i smijati se na jednoj od njih. Imat ćeš zvijezde koje se znaju smijati!

I ponovno se nasmije.

— A kad se utješiš (jer svi se uvijek utješe), bit će ti drago što si me upoznao. Uvijek ćeš biti moj prijatelj. Željet ćeš se smijati sa mnom. Ponekad ćeš otvoriti prozor, tek tako, radi užitka... I tvoji će se prijatelji jako čuditi kad te vide kako se smiješ gledajući nebo. A ti ćeš im reći: »Da, zvijezde me uvijek nasmiju!« Mislit će da si lud. Baš ću ti lijepo podvaliti...

I opet se nasmije.

— Bit će to kao da sam ti umjesto zvijezda dao bezbroj zvončića koji se znaju smijati.

Nasmijao se ponovno. A zatim se uozbiljio:

— Noćas... znaš... nemoj doći.

— Neću te napustiti.

— Izgledat ću kao da mi je zlo... izgledat ću pomalo kao da umirem. To je tako i ne moraš...

— Neću te napustiti.

Ipak je bio zabrinut.

— Kažem ti to... to je zbog zmije. Neću da te ugrize... Zmije su zločeste. Zmije znaju ugristi iz užitka...

— Neću te napustiti.

No, nešto ga je utješilo:

— Istina je da nemaju otrova za drugi ugriz...

Te noći nisam vidio kad je krenuo. Otišao je nečujno. Kad sam ga uspio stići, hodao je odlučno, brzim korakom. Rekao mi je samo:

— Ah! Tu si...

I uzeo me za ruku. No još uvijek je bio zabrinut.

— Nisi trebao. Bit će ti teško. Izgledat ću kao da sam mrtav, a to neće biti istina...

Ja sam šutio.

— Razumiješ. Predaleko je. Ne mogu ponijeti ovo tijelo. Preteško je.

Ja sam šutio.

— Ali to će biti kao neka stara napuštena ljuštura. Stare ljušture, to nije žalosno...

Ja sam šutio.

Malo se obeshrabrio. No pokušao je još jednom:

— Bit će zgodno, znaš. I ja ću također gledati zvijezde. Sve će zvijezde biti izvori sa zahrđalim vitlom. Sve će mi zvijezde nalijevati vodu...

Ja sam šutio.

— Bit će toliko zabavno! Ti ćeš imati pet stotina milijuna zvončića, a ja pet stotina milijuna bunara...

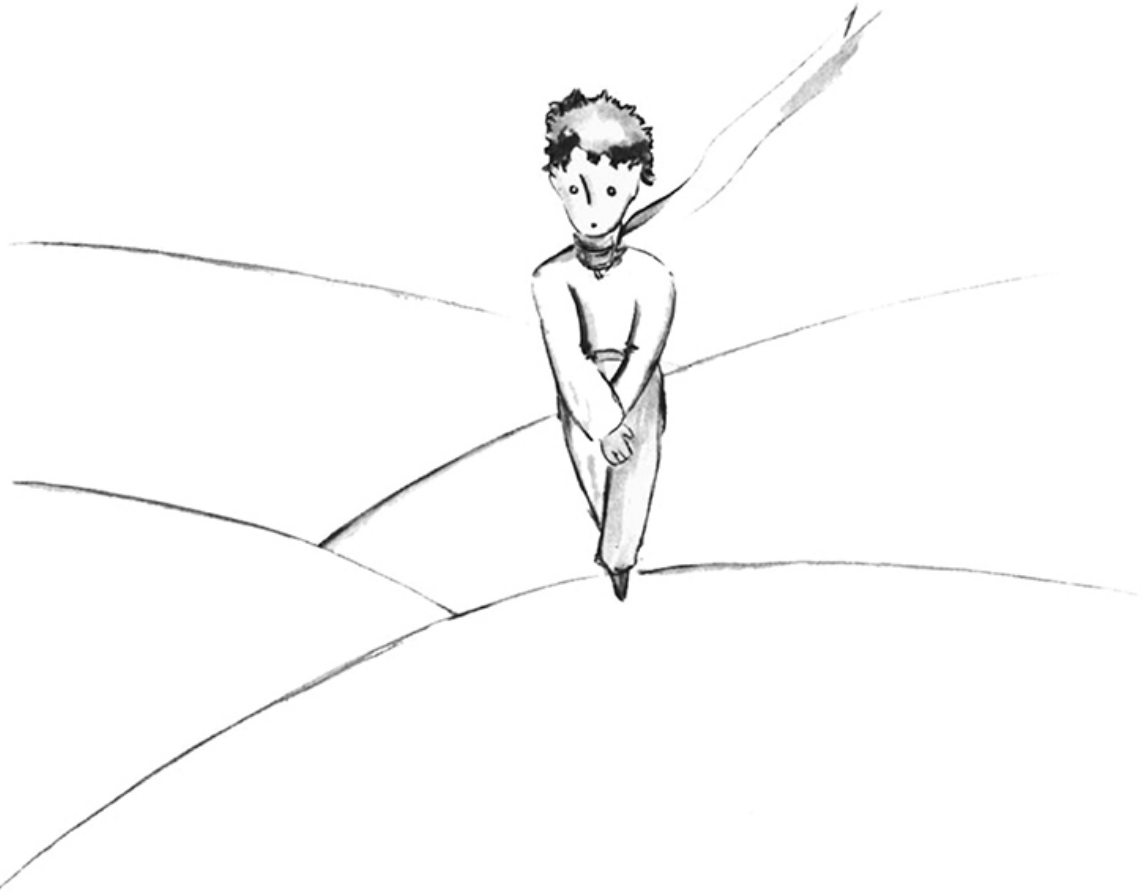

Sad i on ušuti jer je plakao...

— To je tamo. Pusti me da sâm zakoračim.

I sjedne jer se bojao. Rekao je još:

— Znaš... moja ruža... odgovoran sam za nju! Toliko je slaba! Toliko je djetinjasta. Ima samo četiri bijedna trna da je štite od svijeta...

Sjeo sam jer više nisam mogao stajati na nogama. On reče:

— Eto... to je sve...

Još je malo oklijevao, onda je ustao. Zakoračio je. Ja se nisam mogao pomaknuti.

Vidio se samo žuti bljesak uz njegov gležanj. Na trenutak je ostao nepomičan. Nije kriknuo. Pao je polako kao što pada stablo. Nije se čak ni čulo ništa, zbog pijeska.

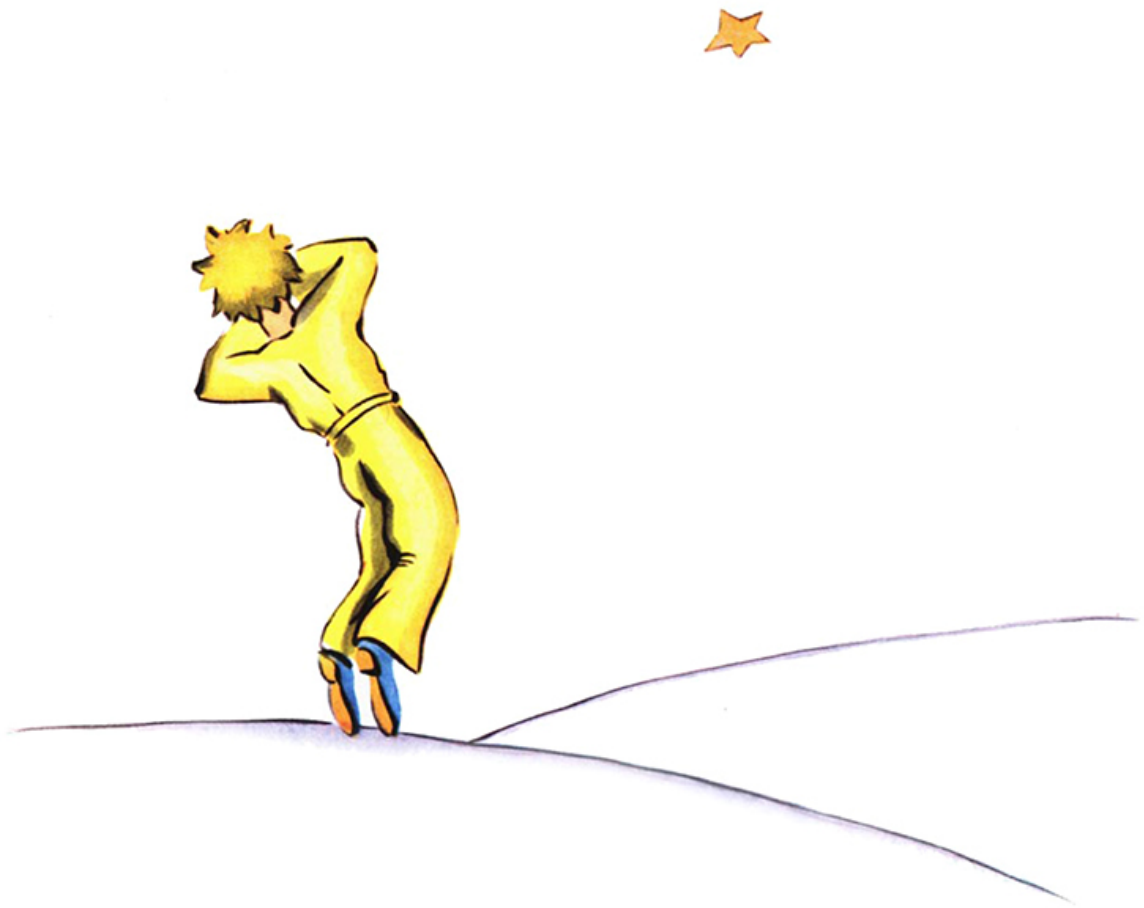

XXVII.

I sada, naravno, prošlo je već šest godina... Još nikome nisam ispričao tu priču. Drugovi, s kojima sam se ponovno našao, bili su sretni što me vide živog. Ja sam bio tužan, no govorio sam im: To je umor...

Sad sam se malo utješio. To jest... ne sasvim. No znam da se vratio na svoj planet, jer u zoru nisam našao njegovo tijelo. To tijelo nije bilo baš toliko teško... I volim noću slušati zvijezde. To je kao pet stotina milijuna zvončića...

Ali, događa se nešto neobično. Onoj brnjici koju sam nacrtao malom princu zaboravio sam dodati kožnati remen! Nikako je nije mogao pričvrstiti na ovcu. I sad se pitam: što se dogodilo na njegovom planetu? Možda je ovca ipak pojela cvijet...

Ponekad kažem sebi: »Sigurno nije! Mali princ svake noći pokriva svoj cvijet staklenim zvonom i dobro pazi na svoju ovcu...« Tada sam sretan. I sve se zvijezde slatko smiju.

Ponekad kažem sebi: »Čovjek zna biti rastresen, a jednom je dovoljno! Jedne je večeri zaboravio stakleno zvono, ili je pak ovca noću tiho izišla...« I tad se svi zvončići pretvaraju u suze!...

Velika je to zagonetka. Za vas, koji također volite malog princa, kao i za mene, sve se u svemiru mijenja ako je negdje, ne znamo gdje, neka ovca koju ne poznajemo pojela ružu...

Gledajte nebo. Pitajte se: je li ovca pojela cvijet, ili nije? I vidjet ćete kako se sve mijenja...

I nijedna odrasla osoba nikada neće razumjeti koliko je to važno!

e-Lektire
lektire.skole.hr

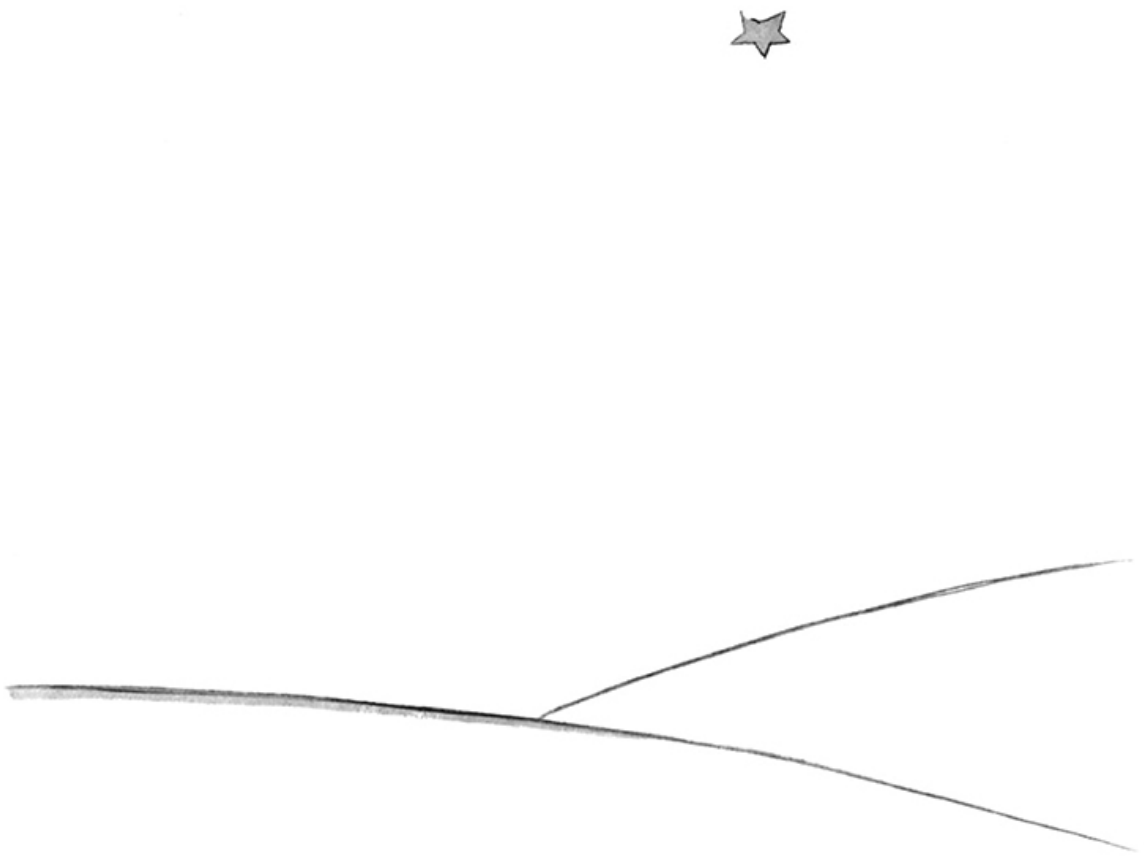

Ovo je za mene najljepši i najtužniji krajolik na svijetu. Ovdje se mali princ pojavio na Zemlji i zatim nestao.

Dobro pogledajte taj krajolik kako biste bili sigurni da ćete ga prepoznati budete li jednoga dana putovali Afrikom, kroz pustinju. I, ako vam se dogodi da tuda prođete, preklinjem vas, nemojte se žuriti, zastanite malo, točno pod zvijezdom! Priđe li vam tada neko dijete, ako se nasmije, ako bude imalo zlatnu kosu, ako ne bude odgovaralo kad ga nešto pitate, lako ćete pogoditi tko je. Tada budite dobri! Nemojte me ostavljati toliko tužnog: brzo mi napišite da se vratio...

Metodički instrumentarij

dr. sc. Vladimira Velički

Razmisli i stvaraj

- Kako su se upoznali pisac ove knjige i mali princ?
- Što je mali princ tražio pisca?
- Kako je došao na Zemlju?
- Koji se likovi spominju u ovome djelu?
  Pronađite opise pojedinih likova.
- Koje vanjska obilježja likova pronalazite? Koja unutrašnja obilježja možete istaknuti?
- Koju mimiku i koje geste koriste pojedini likovi?
- Kako govore likovi? Razumiju li šalu? Jesu li duhoviti ? Samokritični? Sretni?
- Boje li se likovi nečega?
- Što očekuju od ljudi u svom okruženju? Što očekuju od života? Jesu li zadovoljni svojim životima?

- Koje su vrijednosti prema kojima žive? Što im je važno u životu? (Navedite za svaki pojedini lik).

- U ovom se djelu često kritiziraju odrasli. Pronađite ta mjesta u tekstu. Slažete li se s tim stavovima? Zašto? Prodiskutirajte u razredu.

- Nakon što ste u knjizi pronašli izjave o odraslima, osmislite suprotne izjave o djeci. Izjave možete napisati ili snimiti na mobitel.

- Što ste saznali o životu na planetu B 612?

- Porazgovarajte o ljepoti i opasnosti baobaba i o ljepoti malih stvari poput zalaska sunca? Može li ljepota nekoga usrećiti? Kako?

- Kad biste morali odgovoriti na pitanje je li ova knjiga sretna ili tužna, što biste odgovorili?

- Kako je mali princ pripitomio lisicu?

- U *Malom princu* pisac nam povjerava jednu tajnu. Što mislite zbog čega tajnu maloga princa pisac dijeli s nama?

- Što znači – biti odgovoran? Tko može biti odgovoran? Kad smo mi za nekoga odgovorni? Možemo li biti odgovorni za nečiji život?

- Jezik kojim je pisano ovo djelo često je slikovit, poetski, pun osjećaja. Vjerojatno bismo se danas o nekim stvarima drukčije izrazili. Pronađite neke od ovakvih odjeljaka i predložite vlastite riječi i izraze kojima biste isto izrekli.

- Djelo *Mali princ* naziva se alegorijskom pripovijetkom i modernom bajkom. Što je alegorija? Obrazložite zašto je ovo djelo alegorijska pripovijetka. Koje poruka i značenja vi u ovom djelu pronalazite?

- Zamislite da se mali princ vratio nakon deset godina na Zemlju. Zapišite ili ispričajte što bi nam mogao reći o svom odnosu prema ruži, o svojoj borbi s baobabima i o svojim čežnjama i iskustvima. Osmislite intervju s malim princem. Kako bi vam odgovorio na pitanja? Izvedite intervju u razredu ili ga pripremite u pisanom obliku.

- Opišite što vam znači knjiga *Mali princ*. Možete napisati sastavak ili snimiti usmeni opis knjige. Možete uključiti i mišljenja drugih osoba različite dobi koje ćete pitati o tome jesu li pročitali ovu knjigu i, ako jesu, što im je ona značila, koje im je poruke donijela. Usporedite različita mišljenja.

- Odaberite jedan lik iz ovoga djela i predstavite ga drugim učenicima u razredu na znakovnom jeziku. Njihov je zadatak da pogode o kojem se liku radi.

Rad u skupinama

- Podijelite se u skupine.

  Podijeliti se možete uz pomoć digitalnog alata **Instant Classroom**. Dostupan je na stranici **Super Teacher Tools:** http://e-laboratorij.carnet.hr/super-teacher-tools-mrezno-sjediste-super-nastavnike/

  Detaljne upute za rad s ovim alatom nalaze se na navedenoj poveznici.

1. skupina

- Sastavite popis citata iz ovoga djela. Pomoći vam mogu brojne kolekcije citata iz književnih djela, recimo na stranicama projekta **Wikiquotes** koja je dostupna na više jezika.

  Izradite kalendar koji biste mogli darovati prijatelju ili prijateljici za rođendan i za svaki mjesec odredite citat.

2. skupina

- Izradite 16 kartica s citatima. Grupirajte ih prema likovima iz priča, npr. četiri citata od četvorice likova iz knjige. Nakon toga organizirajte igru: Jedan učenik čita citat, a ostali moraju pogoditi tko govori te riječi, te pronaći odgovarajuću kartu. Karte možete i oslikati.

  Pobjednik je tko prvi sakupi najveći broj karata. Možete napraviti i igru s 32 karte, odnosno, s 32 citata, ili s onoliko kartica koliko ima učenika u razredu. Tada kasnije u igri može sudjelovati cijeli razred.

3. skupina

- Osmislite intervju s autorom. Postavite mu pitanja i zamislite što bivam mogao odgovoriti. Odgovori mogu biti navodi iz njegovih djela. Poželjno je da svaki sudionik iz skupine osmisli barem tri pitanja. Odaberite tko će predstavljati autora. Nakon što ste pronašli citate i osmislili razgovor, izvedite ga pred razredom. Očekivano trajanje intervja je 5-10 minuta.

4. skupina

- Osmislite intervju s pojedinim likovima iz ovog djela. Postavite pitanja koja vas o životu tog lika najviše interesiraju. Odgovori na pitanja ne moraju se nalaziti u knjizi, možete pitati i što je bilo prije nego što se zatekao na pojedinom planetu, kako je živio, koga je volio... Očekuje se da svaki sudionik iz skupine osmisli barem tri pitanja. Odaberite tko će predstavljati pojedine likove. Nakon što ste osmislili razgovor, izvedite ga pred razredom. Predviđeno trajanje intervjua je 5-10 minuta. Nakon intervjua, učenik ili učenica koji su predstavljali neki lik izlaze iz uloge i kažu kako im je bilo prilikom ispitivanja, kako sad razumiju taj lik i što su o njemu saznali, kako na njega gledaju, je li im se perspektiva promijenila i zašto.

Debata

- Organizirajte u razredu debatu vezanu uz jednu od sljedećih tvrdnji:

  Samo se srcem dobro vidi. Bitno je očima nevidljivo.

  TOČNO – NETOČNO

  ili

  Govor je vrelo nesporazuma.

  TOČNO - NETOČNO

  Skupine zastupaju suprotstavljena mišljenja i navode argumente.

- Što u djelu saznajte o ravnopravnosti, što o međusobnom uvažavanju, a što o brizi za nemoćne?

- Organizirajte predstavljanje knjige *Mali princ* u paralelnom razredu koji tu knjigu još nije imao za lektiru. Navedite naslov, autora, izdavača, pročitajte neki odjeljak iz knjige. Iznesite osobno mišljenje zašto bi ovu knjigu svakako trebalo pročitati. Napravite knjizi reklamu!

- Iz bilješke o autoru saznajte što više o piscu ovoga romana Antoine de Saint-Exupéryu i njegovoj opsesiji letenjem i zrakoplovima.

  Napravite plakat (poster) s podacima i zanimljivostima o autorovom životu ili o toj temi pripremite radio emisiju. Na internetu možete pronaći različite citate iz njegovih djela, primjerice na stranicama projekta **Wikquotes** koji je dostupan na više jezika. Ispišite neke od njih i izložite ih na plakatu ili ih uvrstite u radio emisiju. Možete intervjuirati neku stariju osobu kako biste saznali njezino mišljenje o tim citatima.

  Za izradu postera možete koristiti digitalni alat **Canva** za izradu prezentacija, infografika i postera: http://e-laboratorij.carnet.hr/canva/

NAUČI, TO JE VAŽNO

ALEGORIJA je stilsko izražajno sredstvo kojim se preneseno značenje ostvaruje u cijelom književnom djelu.

Poticaji za daljnji rad

1. Na temelju knjige Antoinea de Saint-Exupérya *Mali princ* 2015. godine načinjena je *major* animirana adaptacija.

   Režiju filma potpisuje Marko Osborne, poznat po režiji animiranog filma *Kung Fu Panda*, dok glasove glavnim likovima daju glumačke zvijezde Jeff Bridges (Avijatičar), Marion Cotillard (Ruža), James Franco (Lisica), Rachel McAdams (Majka), Benicio del Toro (Zmija), Paul Rudd, Paul Giamatti, Ricky Gervais i tako dalje. U hrvatskoj inačici glasove daju Otokar Levaj (Avijatičar), Olga Pakalović (Majka), Maja Niković (Mali princ), Mara Picukarić (Mala djevojčica), Goran Grgić (Zmija) i drugi.

   U filmu se koriste dvije tehnike animacije – CGI animacija kakvu koriste najveće svjetske kompanije Pixar i Dreamworks, te stop-motion animacija koja stvara poetsku viziju posebnog svijeta malog princa.

   Službeni *trailer* toga filma film možeš pogledati na:

   https://www.youtube.com/watch?v=FGlgbTc1qn8

2. Neobični litvanski film *Mali princ* nastao još u »olovna« sovjetska vremena 1966. godine potpisuje proslavljeni redatelj dječjih i drugih filmova iz te zemlje Arūnas Žebriūnas.

   Cijeli se film može pogledati na poveznici:
   https://www.youtube.com/watch?v=dUZPHz4AR7U

   Nije na žalost titlovan ni na jedan jezik, no svakako pogledaj kako izgleda, a zanimljivo je makar i nakratko čuti kako *Mali princ* zvuči na litvanskom jeziku.

   Istraži koliko je još filmova i serijala snimljeno na temelju ovoga djela!

   Rado je gledana bila, primjerice, japanska *anime* verzija *Avanture malog princa* iz 1978.-1979. godine, čiju najavu možeš pogledati ovdje:
   https://www.youtube.com/watch?v=XVKXhLRPY5g

3. Obilje informacija o knjizi, filmovima i općenito fenomenu *Malog princa* potraži na stranici:
https://www.thelittleprince.com/

4. O *Malom princu* i njegovom autoru doznaj više iz pogovora *Pilot i njegov princ* kojega je napisala prevoditeljica ovog romana, književnica Sanja Lovrenčić.

5. U japanskome gradu Hakone nalazi se Muzej maloga princa. Ispred muzeja nalazi se fontana koja prikazuje asteroid maloga princa.

Izvor: Wikipedija.

6. Na temelju ovoga djela nastale su i kazališne predstave.

   Više o novoj predstavi *Mali princ* Dječjeg kazališta Dubrava, u adaptaciji Maje Kovač i režiji njezinog brata Marija Kovača, možete saznati ovdje:
   http://kazalistedubrava.hr/mali-princ/

   Scena IBM postavila je nedavno lutkarsku predstavu:
   http://www.scena-ibm.hr/index.php?option=com_content&view=article&id=96&Itemid=245

7. Ilustriranu audio knjigu na hrvatskome jeziku možeš poslušati i/ili pogledati na:
   https://www.youtube.com/watch?v=znWN5zeljwc

8. Ako učiš francuski jezik, izvorni tekst romana *Le Petit Prince* potraži na ovoj poveznici:

   https://biblio.wiki/wiki/Le_Petit_Prince

   Odaberi svoj omiljeni dio i usporedi ga s prijevodom!

9. Francuski izvornik romana na ovoj je poveznici dostupan i kao zvučna knjiga:

   https://archive.org/details/LePetitPrinceAntoineDeSaintExuprybernardGiraudeau

   Na internetu se mogu pronaći i brojne druge verzije.

Rječnik

baobab (*adansonija*, lat. *Adansonia digitata*) – neobično gorostasno drvo afričkih savana, vrlo širokog debla

bridž – popularna kartaška igra s 52 karte za četiri igrača, kod koje nije presudna sreća, nego vještina i kombinatorika

efemeran (grč.) – kratkotrajan, prolazan

geranij (*geranium*) – iglica, vrsta ukrasne biljke

hermelin (lat.) – skupocjeno bijelo krzno velike lasice (zerdava)

Werth, Léon (1878-1955) – francuski pisac, likovni kritičar i novinar, najbliži prijatelj Antoinea de Saint-Exupéryja, koji mu je posvetio *Malog princa*, također dobar prijatelj pisca Octavea Mirbeaua, autora *Dnevnika jedne sobarice*; pacifist, liberal i anarhist; budući da je bio židovskog porijekla, Drugi svjetski rat proveo je skrivajući se u svom rodnom selu na planini Jura nedaleko švicarske granice, u oskudici

Impresum

Naručitelj:

Hrvatska akademska i istraživačka mreža – CARNET
Josipa Marohnića 5, 10000 Zagreb
tel.: +385 1 6661 500
www.carnet.hr

Nakladnik:

Bulaja naklada d.o.o
Radnički dol 8, 10000 Zagreb
tel/fax: +385 1 4822 154
info@bulaja.com
www.bulaja.com

Urednik: Zvonimir Bulaja

Oblikovanje: Luka Duplančić, Zvonimir Bulaja

Ilustracije: Antoine de Saint-Exupéry

Bilješka o autoru i djelu: dr. sc. Diana Zalar

Metodička obrada: dr. sc. Vladimira Velički

Rječnik: Zvonimir Bulaja

Tehnička realizacija: Bulaja naklada d.o.o.

Za nakladnika: Zvonimir Bulaja

Pri pripremi ove elektroničke knjige uložen je maksimalni mogući trud i pažnja, te su svi uključeni materijali pažljivo kontrolirani, korigirani i testirani. Međutim, Bulaja naklada d.o.o., CARNET i autori ne mogu biti odgovorni za bilo kakve štete, izravne i neizravne, prouzročene upotrebom ove elektroničke knjige, odnosno pogreškama u tekstovima (nekompletni, netočni ili oštećeni podaci, greške pri unosu i slično).

Sva autorska prava na knjigu su pridržana. Nijedan dio ove knjige ne smije se umnožavati, kopirati niti na bilo koji način reproducirati bez nakladnikova dopuštenja.

ISBN: 978-953-328-397-5

Za prijevod: © Sanja Lovrenčić

Zagreb, 2018.